

**Ďakujeme všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom
prispeli k úspešnému priebehu odborného
vzdelávacieho podujatia
Motivačné aktivity s detským čitateľom**

**Projekt podporili:
Ministerstvo kultúry SR,
Slovenská asociácia knižníc, Bratislava v rámci programu
„Partnerstvo, alebo spojme svoje sily“,
Goetheho inštitút, Bratislava
a Mesto Košice**

**Slovenská
asociácia
knižníc**

GOETHE-INSTITUT

KOŠICE

ISBN 978-80-89161-40-9

Motivačné aktivity s detským čitateľom

Odborný seminár Motivačné aktivity s detským čitateľom 2015, primárne určený knihovníkom pracujúcim prevažne s detským čitateľom, má za sebou úspešný už piaty ročník. Postupne stále viac nadobúda väčší medzinárodný rozmer a zároveň sa etabluje medzi jedinečné vzdelávacie knihovnícke podujatia. Teší nás samozrejme aj zvýšený záujem zo strany učiteľov.

Aktívít na prácu s detským čitateľom a podporu čítania nikdy nie je dost. Výmena skúseností, nové pohľady, ale často aj nové témy, sú neodmysliteľným prínosom seminára. Nemusíme mať na všetko rovnaký názor, nemusí sa nám ani všetko rovnako páčiť. Dokonca ani to isté podujatie nerobíme rovnako a ani s rovnakým výsledkom. Naši používatelia spolu s nami žijú v rýchlej internetovej globalizačnej dobe. V dobe, kde informácie, poznatky a vedomosti, sú rovnako rýchle a globalizačné. To znamená všetko a nič. A práve tu je miesto dobrého knihovníka, ktorý má možnosť zatiahnuť brzdu. Zatiahnúť brzdu a na chvíľu zastaviť príliv informácií, ktoré len prebehnú a nevojdú do vnútra. Dobrý knihovník učí deti počúvať, rozmyšľať, klásť si otázky a hľadať odpovede. Lebo o tom sú dobré knihy. Knihy, ku ktorým sa potom vždy radi vraciame.

Verím, že účastníci tohtoročného seminára si odniesli množstvo nápadov na nové projekty a aktivity. Verím, že aj vďaka semináru sme sa všetci naplnili entuziazmom, lebo práca s detským čitateľom sa dá robiť iba s elánom a s otvoreným srdcom.

Iveta Hurná

PROGRAM ODBORNÉHO SEMINÁRA

12. - 13. novembra 2015

12.11.2015

- 9.00 hod. - **Tibor Hujdič**

pán Mrkva, Bratislava - podujatie s deťmi, 8. ročník

- 10.00 hod. - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- 10.30 hod. - **Christiane Bernhardt a Rica Lembke**

Anton-Saefkow-Bibliothek, Berlin-Lichtenberg – podujatie s deťmi, 3. ročník

- 11.30 hod. - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- 13.30 hod. - **Christiane Bernhardt a Rica Lembke**

Anton-Saefkow-Bibliothek, Berlin-Lichtenberg – prezentácia aktivít a projektov knižnice na podporu čítania

- 14.30 hod. - **Larysa Luhova a Nadiya Kindrys**

Krajská knižnica pre deti, Lvov – prezentácia aktivít a projektov knižnice na podporu čítania

13.11.2015

- 8.00 hod. - **Larysa Luhova a Nadiya Kindrys**

Krajská knižnica pre deti, Lvov – podujatie s deťmi, 4. ročník

- 9.00 hod. - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- 9.30 hod. - **Zuzana Mišterová**

Knihovna mesta Plzně – podujatie s deťmi, 2. ročník

- 10.30 hod. - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- 11.00 hod. - Zsuzanna Horváth, Michal Selecký

Miestna knižnica Petržalka, Bratislava – podujatie s deťmi, 5. ročník

- 12.00 hod. - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

Tibor Hujdič

Slobodu alebo smrť?

Ciele:

- Zážitok lákavosti totalitarizmu inšpirovaný výňatkami z knihy Lois Lowry: Darca
- Diskusia nad otázkami:
  - o Je príťažlivé nechať sa viesť, mať o seba postarané?
  - o Kedy a prečo sa ľudia vzdávajú slobody? Ako to rozpoznať?
  - o Aký je vzťah medzi bezpečnosťou a slobodou?
  - o Dá sa rozpoznať nastupujúci totalitarizmus?
- Inšpirovať k prečítaniu knihy Lois Lowry: Darca

Čo nie je cieľom:

- Vysvetľovať, definovať, presviedčať o tom čo je správne a čo správne nie je.
- Poučovanie v štýle: „demokracia je dobrá a totalita je zlá“

Cieľová skupina: cca 25 - 35 žiakov 9. ročníka ZŠ a 1 a 2 ročníka gymnázií a stredných škôl.

Príprava pomôcok pred podujatím:

1. Do časti v ktorej robíme brainstorming na tému: „Čo v našej spoločnosti považujete za problém?“ potrebujeme tabuľu s kriedou alebo flipchart s papierom a fixkami.

2. Pripravíme si pripínacie odznaky – znak príslušnosti do našej fiktívnej spoločnosti. Pre každého žiaka jeden odznak.

3. Pripravíte si obálku s rozhodnutím o pridelení povolania. V obálke sú kartičky s nasledujúcimi povolaniami z knihy Darca. Na jednej kartičke je jedno povolanie. Pre každého účastníka podujatia musíme mať jednu kartičku.

Povolania: Upratovač ulíc, Údržbár, Roznášač jedla, Ošetrovateľ v Opatrovateľskom stredisku, Ošetrovateľ v Pôrodnom stredisku, Ošetrovateľ v Dome starých, Ošetrovateľ v Rehabilitačnom stredisku, Robotník, Doktor, Stavebný inžinier, Sudca, Rodička – tri pôrody, potom pokračuješ ako robotníčka, Detský inštruktor, Inštruktor plávania, Rekreačný inštruktor, Pilot, Hygienický pracovník, Pracovník Rekreačnej zóny, Pracovník práva a spravodlivosti, Vyvolený – príjemca pamäti.

4. Pripravíme si obálku s rozhodnutím o pridelení životného partnera. V obálke sú kartičky s troma rôznymi možnými rozhodnutiami. Pre každého účastníka podujatia musíme mať jednu kartičku.

Rozhodnutia:

Na Vašu žiadosť sme Vám prideliť životného partnera podľa nášho výberu. Vaším životným partnerom bude.....

Vašu žiadosť o životného partnera dočasne zamietame. Ak máte naďalej záujem podajte si žiadosť najskôr o dva roky.

Posúdili sme Vašu žiadosť o životného partnera. Partner Vám pridelený nebude. Po tomto rozhodnutí nie ste oprávnený opätovne žiadať o pridelenie partnera.

5. Pripravíte si obálku s rozhodnutím o pridelení/nepridelení novodietaťa. Na jednej kartičke je jedno z rozhodnutí. Pre každého účastníka podujatia musíme mať jednu kartičku.

Rozhodnutia:

Od 1.7. Vám na Vašu žiadosť bude pridelené novodietať mužského pohlavia.

Od 1.7. Vám na Vašu žiadosť bude pridelené novodietať ženského pohlavia.

Vašu žiadosť o pridelenie novodietaťa zamietame. O novodietať opäť smiete požiadať najskôr o dva roky.

Vašu žiadosť o pridelenie novodietaťa zamietame. Po tomto rozhodnutí nie ste oprávnený opäť požiadať o novodietať.

6. Vytlačíme si cca. 7 krát na papier veľkosti A4 (pre každú diskusnú skupinku jeden) otázky z časti „Diskusia“ označené ako otázky: a.), d.), f.), h.), i.), l.).

7. Vytlačíme si na papier veľkosti A4 týchto päť výrokov:

„Kto v demokracii zaspí, zobudí sa v diktatúre.“ Johann Wolfgang von Goethe (básnik/dramatik/politik)

„Kto sa vzdá slobody aby zostal v bezpečí, stratí nakoniec aj bezpečie aj slobodu.“ Benjamin Franklin (politik/diplomat/vydavateľ)

„Málokedy strácame slobodu celú naraz.“ David Hume (filozof)

„Sloboda nie je prostriedkom k vyšším politickým cieľom. Sloboda je najvyšší politický cieľ.“ Lord Acton (historik/politik/spisovateľ)

Cieľom totalitnej výchovy nikdy nebolo vstúpiť presvedčenie, ale zničiť schopnosť nejaké si vôbec vytvoriť.“ Hannah Arendtová (politická teoretička)

Príprava triedy (resp. knižnice):

- Pripravíme si v miestnosti kruh zo stoličiek bez bariér (žiadne stoly a pod.). Za tento kruh dáme ďalšie voľné stoličky (na ktoré si budú sadáť „prepustení žiaci“). Nachystáme si do kruhu vedľa svojej stoličky flipchart s papierom a fixkami.

Dĺžka aktivity: 60 až 90 min. podľa hĺbky diskusie do ktorej chceme ísť

Postup:

Úvod a naladenie na tému:

1. Privítame žiakov. Ak nás nepoznajú krátko sa osobne predstavíme.

2. Povieme im, že najbližšiu hodinku strávime experimentom nad knihou Lois Lowry: Darca ktorá Vás zaujala. Príbeh knihy sa odohráva v budúcnosti, v spoločnosti, ktorá je dokonalá. Cieľom experimentu bude uvažovať nad tým ako môže dokonalá spoločnosť vyzeráť a ako by sa v takej spoločnosti žilo.

3. „Prvou otázkou je: aká je podľa vás naša spoločnosť? Je podľa vás dokonalá? Alebo takmer dokonalá? Či iba únosná? Alebo je podľa vás v takejto podobe neakceptovateľná? Skúsime sa pozrieť na váš názor v priestore. V jednom kúte miestnosti bude „bod A“ – na tomto mieste budú stáť tí, ktorí sú presvedčení, že naša spoločnosť je dokonalá. V opačnom rohu

miestnosti bude „bod B“ – na tomto mieste budú stáť tí, ktorí si myslia, že naša spoločnosť je v takejto podobe neakceptovateľná. V strede úsečky je názor „aj aj“ (áno táto spoločnosť má svoje prednosti ale aj nedostatky v rovnakom pomere). Poprosím vás skúste si nájsť miesto, ktoré nebude úplne v strede – skúste zvážiť či sa váš pohľad na spoločnosť vychyľuje viac k „dokonalosti“ či k „neakceptovateľnosti“. Nech sa páči – postavte sa a nájdite si svoje miesto na úsečke.“

4. Žiaci si nájdú miesto. Pravdepodobne sa vytvoria hlúčiky. Požiadame jednotlivé skupinky aby vysvetlili prečo si myslia, že sú práve na tom mieste na ktorom sú.

5. Požiadame skupinky aby si na papier napísali zoznam najvypuklejších problémov našej spoločnosti. Následne hovorca skupinky prečíta problémy. Problémy zapisujeme na flipchart.

6. „Toto sú teda problémy, ktoré považujete za najpálčivejšie.“ Mám pre vás ponuku. V našej novej spoločnosti sme totiž našli spôsob ako tieto problémy vyriešiť. V našej spoločnosti ani jeden z týchto problémov nemáme. Nebola to jednoduchá cesta ale podarilo sa nám vytvoriť taký systém v ktorom ani...ani...ani... (tu vypočítame problémy, ktoré skupinky pomenovali – krádeže, bezdomovectvo, sociálna núdza, opustené deti...) neexistujú. Naša spoločnosť odstránila bolesť a utrpenie. Dokázala natrvalo zabezpečiť mier. Dokázala zamedziť egoizmu. Každý v našej spoločnosti pracuje pre dobro celku a o každého je postarané.“

7. „Pozývam vás teda do našej dokonalej spoločnosti. Na znak toho, že ste od teraz jej členmi si pripnite tento odznak.“ Rozdáme odznaky.

Prvá voľba:

8. „Vitajte v našej spoločnosti. V našej spoločnosti nie je nikto o koho by nebolo postarané. Nikto kto by mal nedostatok. V našej spoločnosti sme zabezpečili absolútny poriadok a bezpečie. Nikto vás neohrozí. Aby sme takto efektívne mohli fungovať našli sme postupne spôsoby ako predísť chaosu a trecím plochám. Predstavte si napríklad len koľko problémov je s určením toho ktorým smerom sa vybrať vo svojej profesionálnej kariére. Mnohí z nás nevedia čo chcú robiť, nevedia na čo sú nadaní, mnohí po rokoch štúdia prídu nato, že to čo študovali vlastne robiť nechcú. Na druhej strane naša spoločnosť má jasné potreby. Určite nepotrebujeme aby bol každý druhý lekárom, alebo sudcom. Načo by nám bolo toľko lekárov. Preto sme veľmi

pozorne sledovali a sledujeme vaše obdarovania, vaše výsledky a v porovnaní s potrebami našej spoločnosti dokážeme určiť čo je pre našu spoločnosť a vás najvhodnejšie. Takže od dnešného dňa vám zvolíme vaše celoživotné povolanie. Poprosím vás aby ste si našu voľbu vytiahli z obálky.“

9. Žiakom dáme vytiahnuť si jednu z kartičiek z obálky s povolaniami.

10. „Poďme sa pozrieť na vaše budúce povolania.“ Vyzveme postupne žiakov aby prečítali „zvolené“ povolanie a okomentovali či sú s ním spokojní. Ak niektorý žiak povie, že nie je spokojný, požiadame ho aby zdôvodnil prečo. Následne požiadame ďalšieho, aby prečítal svoje povolanie. Po vyjadrení sa každého žiaka sa vrátíme k tým, ktorí neboli so svojim povolaním spokojní a požiadame ich aby zvážili či sú alebo nie sú ochotní vykonávať pridelené povolanie celý život. Následne tým ktorí vyhlásia, že nie sú ochotní vykonávať pridelené povolanie oznámime: „Takýmto prístupom by ste do našej spoločnosti vniesli chaos. Chceme vás ochrániť pred zlou voľbou. Naša spoločnosť odstránila bolesť a utrpenie. Dokázala natrvalo zabezpečiť mier. Dokázala zamedziť egoizmu. Každý v našej spoločnosti pracuje pre dobro celku. O každého je postarané. U nás ste v bezpečí. Ak by ste chceli robiť niečo iné ako sme vám určili, niekto iný, kto je spokojný so svojim povolaním by ho musel prestať robiť a musel by vykonávať vašu prácu. Takýto chaos narušuje harmóniu našej spoločnosti a preto ste z našej spoločnosti „prepustení“. Poprosím vás aby ste mi odovzdali odznaky a sadli si na zadné stoličky mimo diskusného kruhu.

11. „Teším sa, že sme sa všetci posunuli v tak vznešenej a skvelej veci ako je určenie životného povolania. Nám všetkým bude na prospech vaša práca.“

Druhá voľba:

12. „Ďalším dôležitým krokom vo vašom živote je životný partner. Ak len chvíľu porozmýšľate o tom ako to funguje pridete nato, že je to oblasť v ktorej je obrovské množstvo citových zranení, nedorozumení, nešťastia. Na Slovensku sa tento rok rozviedla polovica novovytvorených manželských párov... Toľko ľudí sa rozhodlo pri voľbe životného partnera zle. Aby sme sa tomuto vyhli vytvorili sme systém v ktorom k takýmto problémom nedochádza. Komunita vás totiž pozorne sleduje - vašu zrelosť, váš temperament, vaše postavenie v spoločnosti atď. a vďaka tomu dokážeme vytvoriť také páry, ktoré nebudú

konfliktné. Páry, ktoré budú schopné postarať sa o novodeti. Každý z vás má právo požiadať o životného partnera. Komunita zodpovedne zváži a vyjadrí sa s čo najlepším úsudkom. Poprosím Váa aby ste prijali našu voľbu.“

13. Žiakom, ktorí pokračujú v experimente (vnútorný kruh stoličiek) dáme vytiahnuť si jednu z kartičiek z obálky s voľbou životného partnera.

14. Vyzveme postupne žiakov aby prečítali rozhodnutie o životnom partnerovi a okomentovali či sú s ním spokojní. Ak niektorý žiak povie, že nie je spokojný, požiadame ho aby zdôvodnil prečo. Následne požiadame ďalšieho, aby prečítal svoje rozhodnutie. Po vyjadrení sa každého žiaka sa vrátíme k tým, ktorí neboli so svojim rozhodnutím spokojní a požiadame ich aby zvážili či sú alebo nie sú ochotní akceptovať pridelené rozhodnutie. Opäť zdôrazníme, že sa komunita rozhodla na základe dôkladného poznania každého z nich s cieľom predísť chaosu, rozvodom a zničeným životom. Následne tým ktorí vyhlásia, že nie sú ochotní akceptovať rozhodnutie o životnom partnerovi oznámime: „Takýmto prístupom by ste do našej spoločnosti vniesli chaos. Takýto chaos narušuje harmóniu našej spoločnosti a preto ste z našej spoločnosti „prepustení“. Poprosím vás aby ste mi odovzdali odznaky a sadli si na zadné stoličky mimo diskusného kruhu.“

15. „Teším sa, že sme sa všetci posunuli v tak vznešenej a dôležitej veci ako je výber životného partnera. Sme presvedčení, že každý novovzniknutý pár bude na prospech našej harmonickej, nekonfliktnej a bezpečnej spoločnosti. Gratulujem vám.“

Tretia voľba:

16. „Ďalším dôležitým krokom vo vašom živote je výchova novodieťaťa. Ako ste pri povolaniach zistili – jedno z možných povolaní je povolanie rodičky. Sú to ženy ktoré majú všetky predpoklady nato aby dokázali porodiť zdravé deti. Každé novonarodené novodieťa je pridelené rodinám na základe žiadosti a rozhodnutí komunity o pripravenosti rodiny na výchovu a starostlivosť o novodieťa. Vy všetci, ktorí ste dostali životného partnera ste požiadali komunitu o pridelenie novodieťaťa. Prijmite voľbu komunity.“

17. Žiakom, ktorí pokračujú v experimente (vnútorný kruh stoličiek) dáme vytiahnuť si jednu z kartičiek z obálky s rozhodnutiami o pridelení/nepridelení novodieťaťa.

18. Vyzveme postupne žiakov aby prečítali voľbu komunity o pridelení/nepridelení novodietaťa a okomentovali či sú s ním spokojní. Ak niektorý žiak povie, že nie je spokojný, požiadame ho aby zdôvodnil prečo. Následne požiadame ďalšieho, aby prečítal svoje rozhodnutie. Po vyjadrení sa každého žiaka sa vrátíme k tým, ktorí neboli so svojim rozhodnutím spokojní a požiadame ich aby zvážili či sú alebo nie sú ochotní akceptovať voľbu komunity. Opäť zdôrazníme, že sa komunita rozhodla na základe dôkladného poznania každého z nich s cieľom predísť chaosu, zlyhaniu rodiny alebo zlyhaniu starostlivosti o novodietaťa. Zvážte – sú rodiny, ktoré skutočne nie sú pripravené sa o novodietaťa postarať. Toto všetko sme veľmi zodpovedne zvážili a zodpovedne rozhodli v prospech vás aj celej komunity. Následne tým ktorí vyhlásia, že nie sú ochotní akceptovať rozhodnutie o novodietaťati oznámime: „Takýmto prístupom by ste do našej spoločnosti vniesli chaos. Takýto chaos narušuje harmóniu našej spoločnosti a preto ste z našej spoločnosti „prepustení“. Poprosím vás aby ste mi odovzdali odznaky a sadli si na zadné stoličky mimo diskusného kruhu.“

19. „Teším sa, že sme sa všetci posunuli v tak vznešenej a dôležitej veci ako je výchova novodietaťa. Sme presvedčení, že táto udalosť bude na prospech našej harmonickej, nekonfliktnej a bezpečnej spoločnosti. Gratulujem vám.“

Prepustenie

20. „Ako vidíte zostala v hre už iba časť z vás. Všetci ostatní, ktorí sedíte mimo kruhu ste boli „prepustení“. Teraz vám prečítam čo „prepustenie“ z komunity vlastne znamená.“

21. „Ak totiž niekto nesúhlasí čaká ho prepustenie z komunity, ktoré je konečným trestom za jeho zlyhanie. Sú iba dve možnosti prepustenia, ktoré nie sú trestom:

a. prepustenie starých, ktoré je oslavou dobre a naplno prežitého života

b. prepustenie novodietaťa.“

22. Prečítame skrátenú pasáž o prepustení z knihy Darca str. 188 až str. 193. Po prečítaní necháme chvíľu ticha na doznenie emócií.

23. „V tejto fáze končí náš pobyt v spoločnosti v ktorej žil hlavný hrdina knihy „Darca“ Jonas. Ďakujem za ochotu zúčastniť sa experimentu. Poprosím vás všetkých aby sme si opäť sadli do jedného kruhu tak aby sme na seba videli a počuli sa.“

Diskusia

24. Nasleduje moderovanie diskusie. Naše otázky voči žiakom by mali byť otvorené, nie uzavreté. Na začiatku sa snažíme hlavne reflektovať ich zážitok. Neskôr sa pustíme do úvah o tom čo sa dialo, kam smerovali jednotlivé „voľby“ atď. Cieľom diskusie nie je dospieť ku „konečnému riešeniu“. Cieľom je uvažovať o týchto otázkach. Je dobré aby diskusia nedospela do bodu kedy by vznikla debata o tom, kto má a kto nemá pravdu, ktorý názor je správny a ktorý nesprávny.

25. Úvodné otázky

- a. Ako sa vám páčil experiment?
- b. O čom teraz premýšľate? Aké myšlienky vám teraz bežia v hlave?
- c. Prekvapilo niekoho pochopenie toho čo je „prepustenie“?
- d. Vedeli by ste pomenovať ako sa teraz cítite – tí ktorí zostali v kruhu, tí ktorí boli prepustení?

26. Na tomto mieste je možné v diskusii pokračovať dvoma spôsobmi:

- a. V prípade, že diskusia sa rozbehla a žiaci majú zjavne chuť diskutovať vo veľkej skupine pokračujte v diskusii v ktorej môžete použiť nasledujúce otázky.
- b. V prípade, že sa diskusia rozbieha pomaly je možné rozdeliť žiakov do piatich skupín a každej dať otázky a.), d.), f.), h.), i.), l.) vytlačené na papieri. Skupiny si zvolia hovorca, ktorý predstavi odpovede do diskusie.

27. Zoznam možných otázok do diskusie:

- a. Boli voľby zamestnania, partnera, novodietťa skutočne „voľbami“ alebo to bolo niečo iné? Čo to vlastne bolo?
- b. Padali tu rozhodnutia o vašom budúcom živote. Nemohli ste do nich vstupovať, ovplyvňovať ich iba sa podrobiť. Ak ste sa nepodrobili boli ste prepustení. Ako ste sa v tejto pozícii cítili? Viete si predstaviť, že by to mohlo byť niekomu príjemné? Nechať sa viesť? Nemať dilemu? Nemať obavu zo zlého rozhodnutia? Zodpovednosť za rozhodnutie prijal totiž niekto iný nie vy... Je možné sa do tejto pozície – nechať niekoho iného rozhodovať o svojom živote - dostať ľahko/ťažko?
- c. Na chvíľu som medzi vami podobne ako to bolo zavedené v Jonasovej spoločnosti uplatňoval totalitný poriadok. Neexistovala diskusia o tom či je niečo dobré alebo zlé. Nemali ste šancu rozprávať sa o tom či je výber partnera niekým iným správny alebo nesprávny. Či toto konkrétne rozhodnutie – napr.

pridelenie partnera XY niekomu konkrétnemu z vás - je správne alebo nesprávne. Otázka bola iba o tom či niekto odporuje rozhodnutiu. Aký to bol pocit nemôť odporovať? Nemôť presadiť svoju predstavu o svojom živote?

d. Rozhodnutie o pridelení partnera malo chrániť pred zlyhaním partnerstva. Môžeme byť slobodný bez toho aby sme mohli zvoliť aj „nesprávnu voľbu“? Ako by vyzerala v spoločnosť v ktorej by nebola možnosť voľby?

e. Niektorí ľudia sú presvedčení, že v živote musíme byť absolútne slobodný. Máme však v živote absolútnu slobody voľby? Dnes ráno ste prišli do školy preto lebo ste chceli alebo pretože ste museli? Je možné byť v spoločnosti absolútne slobodný?

f. Je v poriadku vykonávať rozhodnutia iných ľudí? Je niekde hranica za ktorú nie je vhodné ísť? Za ktorou už stratíme svoju tvár? Svoju individualitu? Hranica za ktorou sa staneme bábkou rukách niekoho iného?

g. Rozhodovať o tom s akým partnerom strávite život je rozhodovanie o vašom súkromí. Máme právo na takéto súkromie? Mohlo by sa stať, že nás niekto - povedzme politici - pripraví o toto právo na súkromie? Ako? Kedy povedať spoločnosti DOSŤ, za túto hranicu mne ani nikomu inému spoločnosť nesmie ísť. Je taká hranica?

h. Jonasova spoločnosť s cieľom zabezpečiť totálnu bezpečnosť, mier a totálnu bezkonfliktnosť zlikvidovala akúkoľvek možnosť slobodného rozhodnutia. Platí pravidlo, že totálne bezpečie znamená žiadnu slobodu a naopak absolútna sloboda žiadne bezpečie?

i. Ako presadzovať záujmy spoločnosti? Sú ľudia ktorí tvrdia, že vedia ako nastoliť v spoločnosti poriadok. Vedeli by sme rozpoznať či nejde o ľudí, ktorých predstava o nastolení poriadku je v znemožňovaní slobodného konania?

j. Mohlo by sa stať, ak by fungovala spoločnosť takým spôsobom ako v experimente, že by tak vznikla spoločnosť v ktorej by sa ľudia bez akéhokoľvek protestu nechali odviešť na popravisko? Zmohol by jednotliviec niečo voči takejto moci?

k. Na druhej strane - dokázal by jednotliviec takto riadiť masu a pripraviť takýmto spôsobom celú spoločnosť o slobodu? Bolo by to možné?

l. Je lákavé predstavovať si bezkonfliktnú, bezpečnú spoločnosť. Čo ak daň za takú spoločnosť je strata slobody? Je nejaká hranica za ktorou sa neideálna ale pomerne slobodná

spoločnosť začína meniť na totalitnú? Dá sa uvedomiť si, že „teraz“ sa to deje? Že teraz ma niekto pripravuje o slobodu a nastupuje diktát? Dá sa všimnúť si niečo také?

Záver

28. „Na záver som si pre vás pripravil niekoľko výrokov o slobode a diktatúre. Tu sú.“ Nachystané výroky Johanna Wolfganga von Goetheho, Benjamina Franklina, Davida Humea, Lorda Actona a Hannah Arendtovej, rozložíme na zem. „Vyberte si v skupinke jeden z nasledujúcich citátov a okomentujte ho. Čím vás zaujal? Súhlasíte/nesúhlasíte s ním? Prečo?“

29. Záverečné zdieľanie nad výrokmí ktoré si vybrali skupinky.

30. Krátko predstavíme knihu Darca – uvedieme postavu Jonasa, ktorý v priebehu knihy pochopí v akej spoločnosti to žije. Čo urobí? Ako sa vysporiadať s tým, že žije v tak krutej, neslobodnej spoločnosti? To si dočítajte v tejto fantastickej knihe, ktorá je v USA medzi čitateľmi, rodičmi aj učiteľmi vnímaná ako kontraverzná. Časť škôl zakázala jej zakúpenie do školskej knižnice. Naopak časť učiteľov túto knihu dáva žiakom ako „povinné čítanie“.

31. Poďakujeme sa za skvelú diskusiu, za úžasné stretnutie a zaželáme všetko dobré ☺.

Anotácia podujatia:

Slobodu alebo smrť?

Prečo je totalitarizmus pre niektorých ľudí príťažlivý? Kedy a prečo sa ľudia vzdávajú slobody? Aký je vzťah medzi bezpečnosťou a slobodou? Dá sa rozpoznať nastupujúci totalitarizmus?

Diskusia so žiakmi deviatej triedy alebo prvého a druhého ročníka strednej školy nad knihou Lois Lowry: Darca.

Anotácia ku mne:

Tibor Hujdič alias pán Mrkvička - propagátor čítania detí a deťom, vedie semináre pre knihovníkov o práci s detským čitateľom, semináre pre učiteľov o čitateľskej gramotnosti, je neúnavným čitateľom všetkým rodičom a deťom, ktorí chcú skvelú knihu pre deti počúvať.

Christiane Bernhardt a Rica Lembke

Svet nemeckých rozprávok: podujatie pre žiakov 3. triedy

Koncept knižnice Antona Saefkowa v Berlíne-Lichtenbergu

Pri príležitosti Berlínskych rozprávkových dní hovoríme o rozprávkach bratov Grimmovcov, ktoré poznajú na celom svete.

Prostredníctvom rekvizít na fotografiách a mnohých otázok deti nabádame, aby rozprávky sčasti porozprávali sami.

obrázky:

žaba
košík
mucholapka
opasok, jablko, hrebeň
hrniec
vrkoč
črievička
osol
Stolček, prestri sa!
vlk a krieda
perník

Žabí kráľ
Červená čiapočka
Statočný krajčírík
Snehulienska
Hrnček, var!
Šalatôčka
Popoluška
Brémski mestskí muzikanti,
Vlk a sedem kozliatok
Perníková chalúpka

perina
jež

Perinbaba
Zajac a jež

Otázka: Viete, kto napísal tieto rozprávky?

Jacob a Wilhelm Grimmovci boli dvaja bratia, ktorých veľmi zaujímal nemecký jazyk a príbehy a rozprávky, ktoré si ľudia rozprávali. Zbierali rozprávky. Jedného dňa sa rozhodli rozprávky zapísať, aby sa tieto príbehy nestratili. Našťastie našli v Berlíne po dlhom hľadaní nakladateľa, ktorý – odvtedy uplynulo vyše dvesto rokov – vydal prvú knihu rozprávok bratov Grimmovcov. Odvtedy sa tieto rozprávky rozšírili po celom svete a rozprávajú ich v mnohých krajinách. Často ich aj trochu zmenia. Lenže to už je raz tak, keď sa rozprávajú príbehy. Každý ešte čosi pridá alebo čosi vynechá.

Obrázková knižka ako kino:

Mario Ramos: Vlk v nočnej košeli

Mario Ramos: Ja som najmocnejší

Posledný obrázok knihy dostanú deti ako predlohu na maľovanie.

Preklad: Ľudovít Petraško

Christiane Bernhardt a Rica Lembke

Knižnica Antona Saefkova je jedna zo štyroch knižníc v berlínskej štvrti Lichtenberg. Okrem starého mestského jadra je tu veľa nedávno postavených panelákových sídlisk, ktoré označil priemysel a obchod. Celkovo má Lichtenberg 265.000 obyvateľov.

Knižnica bola otvorená r. 1985 ako kombinovaná knižnica pre deti a dospelých. R. 2003 bola dôkladne zrenovovaná, zmodernizovaná a vnútri nanovo upravená.

Počty (stav r. 2014):

- obyvateľov Lichtenbergu celkovo: 265.000
- obyvateľov v okruhu knižnice: 63.000
- počet kníh: 62.000 v oddelení pre deti: 12.500
- výpožičiek: 359.219 v oddelení pre deti: 92.000
- návštevníkov: 148.317
- počet podujatí celkovo: 643
- počet návštevníkov podujatí celkovo: 11.073
- počet podujatí v knižnici pre deti: 448
- počet návštevníkov podujatí pre deti a rodiny: 6.575

Knižnica pre deti

Intenzívne spolupracuje s dvanástimi materskými škôlkami, s piatimi základnými a štyrmi osobitnými školami (školy pre žiakov s poruchami učenia, reči, deti postihnuté telesne a duševne). So šiestimi materskými škôlkami a štyrmi školami prebieha spolupráca na základe dohody.

Práca je zameraná na podnecovanie k čítaniu a rozvíjanie mediálnej kompetencie pre deti, a to od samého začiatku, od batoliat a detí v materskej škôlke až po žiakov 6. triedy základnej školy. Na to slúži celková koncepcia, ktorej zložky na seba nadväzujú. Knižnica pritom úzko spolupracuje s vychovávateľmi a učiteľmi.

Práca knižnice s deťmi v materskej škole

Deti z materských škôl navštevujú knižnicu v skupinách pravidelne. Zoznamujú sa s knižnicou, učia sa narábať s knihami a médiami. S rozličnými programami a technikami rozprávania na rozličné témy sa deti oboznamujú prostredníctvom príbehov a takto sa pripravujú pre školu.

Obrázková knižka ako kino

Obrázkové knižky dostanú všetky deti naraz, a to počas rozprávania príbehu. Obrázky sa premietajú vo veľkom formáte na plátno (smartboard), rozprávanie sa nemusí prerušiť. Kino-obrázková knižka je k dispozícii ako PDF, DVD alebo onilo – databanka, ktorá so svojimi 170 boardstories poskytuje mnohoraké možnosti ako podnecovať k čítaniu. Text pre predškolákov možno takto vynechať, pre začiatočníkov v čítaní sú príbehy v slabikách, niekoľko príbehov je aj zhudobnených.

Kamishibai

Je japonské papierové divadlo, ktorého počiatku siahajú do 12. storočia. Rozprávanie ako divadlo pôsobí na diváka mimoriadne sugestívne. Obrázková knižka ako kino, ale bez techniky.

Čítajúci dobrovoľník

Už šesť rokov pomáhajú knižnici dobrovoľní predčítavajúci čitatelia. V budove sú každý pondelok od 16. – 17. hod., aby porozprávali, predčítali a vymysleli príbehy pre dnes už viac ako tisíc detí najmä v predškolskom veku.

Návšteva knižnice pre žiakov základnej školy

1./2. trieda Objaviteľská cesta

Na tomto podujatí sa deti oboznamujú s pravidlami knižnice a učia sa rozoznávať príbeh od vecnej literatúry. Vďaka príbehu z obrázkovej knižky alebo príbehu o písmenách či interaktívna hra ABC Memory sa deti pripravujú na to, aby si knihu sami vyhľadali.

3. trieda Práca s vecnou literatúrou

Na tomto podujatí sa žiaci učia pracovať s knihami vecného žánru a lexikónmi. Pomocou registra a krátkeho textu z vecnej literatúry majú odpovedať na otázku, ktorá sa týka zvierat. Na konci prezentujú deti svoje výsledky pred triedou.

4. trieda Knižničný kvíz

V interaktívnom kvíze sa zopakujú osvojené poznatky. Potom dostanú žiaci za úlohu nájsť vecnú literatúru na určitú tému a odporučiť ju triede.

5. trieda Profíci vo rešeršovaní

Žiaci sa učia cieľavedome hľadať knihy na regáli, dostanú úlohy a otázky, na ktoré majú odpovedať pomocou nájdených kníh. Na konci prezentujú svoje výsledky pred triedou. Takéto podujatie pripravíme aj na konkrétne učebné témy (História Egyptanov, príroda).

6. trieda Trik a klikom: rešerš v internete

Za pomoci internetového kvízu sa rozprávame so žiakmi o výhodách, ale aj nebezpečenstvách a bezpečnosti v sieti. Žiaci dostanú otázky, na ktoré odpovedajú na základe cieľavedomej rešerše na webe. Na konci opäť prezentácia výsledkov.

Podujatia

Od Snehovej Ruženky ku kráľovi Drozdomužíkovi

Téma rozprávka ako súčasť vyučovania sa neustále požaduje. Týmto podujatím sa deti nabádajú, aby porozprávali rozprávku. K rozprávkam treba priradiť jednotlivé rekvizity. Deti sa pritom dobre zabávajú. Potom sa porozpráva o živote a diele bratov Grimmovcov, ktorí pred vyše dvesto rokmi vydali svoju prvú rozprávkovú knižku. Na záver sa jedna rozpráva predčíta.

Čertovské oslie uši

Žiaci sa hravo a interaktívne cvičia v nemčine, a to pomocou rýmov, hádaniek, pexesa, napr. ABS Memory alebo rýmové memory (pexeso) ako aj príbehov. Zistia pritom, že čítania a písanie môže byť nanajvýš zábavné.

Povolanie kráľ: život Friedricha II.

V súlade s témou Berlín ponúkame toto interaktívne podujatie o živote pruského kráľa Friedricha II. Žiaci sa pritom dozvedia čosi z histórie Berlína a Nemecka.

Keď som bol malý chlapec: život a dielo Ericha Kästnera

V škole sa často číta z diela Ericha Kästnera; najmä príbehy o Emilovi a detektívoch a Antonovi a Bodke sa odohrávajú v Berlíne. Na základe mnohých kníh a kvízu o čase, keď bol samotný spisovateľ malý chlapec, pripravujú sa žiaci na čítanie jednej z jeho kníh pre deti.

Zvláštne podujatia

Rodinné soboty

Osem ráz do roka pozývame deti od troch rokov, rodičov a starých rodičov na rodinné soboty. K tomu pripravíme inscenáciu bábkového divadla. Potom sa môžu rodiny hrať, maľovať a venovať sa ručným prácam.

Tommi – cena za detský softvér

Členmi poroty sú školáci. Textujú a hodnotia pedagógmi vybrané, zvlášť hodnotné počítačové hry a konzoly a apps pre deti. Cena za detský softvér Tommi sa udeľuje v októbri na knižnom veľtrhu vo Frankfurte.

Čitateľské noci alebo večery

Raz do roky usporiada knižnica čitateľskú noc alebo večer. Po pestrom programe s hrami, hádankami a príbehmi sa detská knižnica premení na veľkú spálňu.

Čítanie v parku

Už pätnásť rokov sa zamestnanci vyberajú v letných mesiacoch s knihami do parku pred knižnicou. Tieto podujatia sa konajú v spolupráci s LesArt, Berlínskym centrom pre literatúru pre deti a mládež.

Rozprávkové dni

Každý rok sa v novembri konajú Berlínske rozprávkové dni, knižnica sa na nich podieľa od samého začiatku. Každý rok putujú rozprávkové dni do inej krajiny. Tohto roku sa centrom pozornosti stali rozprávky dávneho Orientu. V našej knižnici sa tohto roku rozpráva rozprávka o Aladínovi a čarovnej lampe. K tomu sa pridáva hra a maľovanie.

Budúcnosť

Už budúci rok plánujeme využívať tablety počas podujatí. Plánujeme koncepty pre knižničné rely a kvízy na určité témy pre vyučovanie a voľný čas za pomoci App Actionbound. Okrem toho plánujeme aj podujatia s interaktívnymi knihami.

Preklad: Ľudovít Petraško

Larysa Luhova a Nadiya Kindrys

Knižnica so šarmom alebo ako sa čítanie popularizuje vo Ľvove

Ak chcú na Ukrajine povedať o človeku, že je zaujímavý, neobyčajný, povedia: „ten človek má šarm“ (v originál „človek má hrozienco“ - ide o ukrajinský frazeologizmus, ktorý chce vyjadriť, že človek má šarm - pozn. prekl.). Veríme, že toto poviete aj o nás, keď vás pohostíme našimi ľvovskými knižničnými lahôdkami. Chceme vám predstaviť našu knižnicu, naše projekty, našich knihovníkov a najmä - našich malých čitateľov. Na hostinu vás teda pozýva Ľvovská krajská knižnica pre deti.

Začneme s našimi najmladšími čitateľmi. Na prvé stretnutie sa do knižnice neraz priplazia, alebo ich prinesú na rukách. Naš najnovší partnerský projekt realizujeme s La Leche Legague - medzinárodnou organizáciou, ktorá podporuje a vzdeláva kojace matky!

V rámci tohto projektu mesačne organizujeme stretnutia kojacich a budúcich mamičiek, mladým matkám poskytujeme

informácie o knižnici, o dôležitosti čítania pre správny rozvoj dieťaťa a zapájame ich do rôznych iných podujatí našej knižnice.

A tu vyliezli na pevninu malé Ichtyandry z krúžku Akvadeti. Ide o deti, ktoré sa plávať naučili ešte skôr, ako vedeli chodiť. Ich matky sú aktívne čitateľky našej knižnice a práve knižnicu si vybrali za miesto stretávania sa a „suzozemských“ potešení. My sme sa, samozrejme, pridali a sú z nás teraz Advaknihovnici!

Keď deti opúšťajú fázu nemlúvniat, posielajú sa .... správne, do materskej školy. Tri roky v našej knižnici funguje knižničná škôlka Levíča pre deti predškolského veku (4 - 6 rokov). Každý utorok k nim prichádza kvalifikovaný psychológ, ktorý pracuje v knižnici, realizuje s deťmi skupinové a individuálne stretnutia. Zároveň poskytuje bezplatné konzultácie rodičom z oblasti fyzického, psychického a tvorivého rozvoja dieťaťa, jeho zdravia, výchovy, správania, samostatnosti a pod. Po ukončení stretnutia so psychológom počúvajú deti príbehy z kníh, ktoré im nahlas čítajú knihovníci, alebo sa tieto deti hrajú, pozerajú animované rozprávky, komunikujú spolu.

Dieťa bez talentu neexistuje! Dokazuje to dobrovoľníčka našej knižnice, naša čitateľka, Oľga Baklan. Spolu s ňou sme vytvorili autorskú dielňu detskej ilustrácie Maľovaná kniha. V rámci nej sa naši praobyčajní čitatelia menia na skutočných majstrov štetca. Knihovníci im čítajú z kníh, deti k prečítanému maľujú ilustrácie a my organizujeme pléner, výstavy a zabezpečujeme účasť detí na celoštátnych a medzinárodných súťažiach.

Čítanie s radosťou - tak sme nazvali Klub milovníkov hlasného čítania. V ňom oslavujeme literárne meniny, zažívame knižné návštevy, v divadle pod obálkou ožívajú literárni hrdinovia, každú nedeľu sa 2015 sekúnd s radosťou číta z detských kníh. Obdobou sú občas čítania pre zábavu, čítania pre rast alebo jednoducho čítanie.

Literárna káva na ľvovský spôsob - je chutný a zaujímavý projekt, ktorý vonia kávou a ktorý neustále prináša zaujímavé stretnutia s neobyčajnými osobnosťami, známymi a slávnymi ľuďmi, na ktoré je naše mesto hrdé. Kávičkovali sme so známymi

spevákmi a spisovateľmi, politikmi a novinármi, hercami a umelcami.

Mini-projekt Nobeliáda existuje v dvoch rovinách: v reálnej a virtuálnej. Na webe knižnice prináša informácie o laureátoch Nobelovej prémie a časť z nich je potom fyzicky predstavená v čítarni knižnice. Každý týždeň v nej vystavujeme knihy jedného z laureátov Nobelovej prémie, zatiaľ čo na webe čitatelia nájdu jeho životopis a odkazy na stránky, ktoré sa venujú jeho tvorbe, ako aj adresy on-line knižníc, kde sa nachádzajú ich diela.

Ak ti nie je ľahostajné divadelné umenie, ak si rád uľahuješ z priateľov a učiteľov, ak ťa teší prezliekať sa do maminých šiat a otcových oblekov, alebo robiť improvizované scénky, určite sa musíš stať členom literárneho divadla Maska. Ním už desať rokov lákame na scénu aktívnych a talentovaných čitateľov. Spolu s nimi realizujeme dramatizácie obľúbených kníh.

Bez Masky sa nezaobíde nijaké podujatie našej knižnice: jesenná kinder party, literárny večer, venovaný Shakespeareovi, prezentácie, scénky, dramatizované čítanie, večery poézie - to je iba malá časť toho, čo bolo spravené. Nezastavujeme sa pri tom, čo sme dosiahli a pred sebou máme ešte veľa plánov.

Pri knižnici už 27 rokov pracuje literárne štúdio Pramienok. Pre knižničný projekt je to veľmi dlhá doba. Ale naše knižničné štúdio obstálo v skúške času. Medzi jeho absolventmi sú známi spisovatelia, básnici, žurnalisti, filológovia.

K našim veľkým projektom, zameraným na propagáciu čítania, patrí účasť knižníc v celoštátnej súťaži Najlepší čitateľ Ukrajiny. Do tohto projektu sú zapojené stovky detských knižníc Ukrajiny spolu s občianskym združením Fórum vydavateľov. V každej škole, v každej detskej knižnici súťažia deti o titul najlepšieho čitateľa a víťazi sa potom zúčastňujú v krajskom kole, ktoré organizujú jednotlivé krajské knižnice pre deti. Víťazi týchto kôl potom putujú do Lvova na festival Knihománia, ktorý sa každoročne koná počas Fóra vydavateľov vo Lvove. Samozrejme, naša knižnica sa na tomto projekte podieľa najaktívnejšie.

Realizujeme ešte jeden podobný projekt - Krajský deň čítania. Každoročne sa 20. marca súčasne vo všetkých knižniciach nášho kraja číta z jednej, tej istej knihy. Nečítajú z nej iba knihovníci, ale aj pozvaní hostia z mestského zastupiteľstva, polície, lekári, požiarnici a pod. A deti počúvajú.

Hádam všetci čakáme netrpezlivo leto. Nie preto, aby sme cestovali k moru, ale preto, aby sme vyšli spoza múrov knižnice, kde sa môžeme stretnúť so starými známymi čitateľmi a kde si môžeme nájsť čitateľov nových. Preto sa nečudujte, ak na letných námestiach Lvova nájdete výstrahu: „Pozor! Pozor! Na námestí pracujú knihovníci!“ Je to, samozrejme, žart, ale medzi letné lahôdky patria hry, hlasné čítanie, leo-pikniky, čítanie pri pamätníkoch a na lúke - tak vyzerá leto v našej knižnici.

Nový a úspešný projekt realizujeme s Ivvským Vydavateľstvom starého leva, ktoré je veľmi známe na Ukrajine i v zahraničí. Avšak nedávno sme si položili otázku: „Poznajú knihy tohto vydavateľstva aj v obecných knižniciach?“ A tak každý mesiac so sebou berieme niektorého zo spisovateľov (a samozrejme aj knihy) a putujeme po okresných mestách a dedinkách v našom kraji. Úspech tohto projektu je neuveriteľný. Deti sú šťastné, knihovníci obdarení knihami a spisovatelia dojatí z prijatia.

Stretnutia so spisovateľmi v obecných a okresných knižniciach kraja.

Veselý a užitočný projekt sa skrýva pod skratkou Agentúra NKB: Nezastaviteľné knižničné babičky. Je určený tým, kto chce byť aktívny a znalý vecí. Babičky našich čitateľov, alebo jednoducho babičky, sa rozhodli, že nebudú vysedávať na lavičkách pri dome, ale prídu do knižnice. Učia sa počítačovej gramotnosti, komunikovať cez skype so svojimi deťmi a vnukmi, vďaka malým čitateľom dokonale zvládnu prácu so svojimi mobilmi a smartfónmi.

Za odmenu potom oni pomáhajú malým čitateľom s domácimi úlohami a učia ich rôzne novinky ručných prác.

Alebo organizujú vlastné kurzy pre deti, čítajú deťom knihy a vôbec, robia všetko možné, aby bolo v našej knižnici

útulne, domácky. Veď aj sami viete, ako dobre je v rodine, v ktorej sú staré mamy. V našej knižnici ich máme niekoľko!

Keď naša bývalá čitateľka Oxana Fedevyč ponúkla na dobrovoľníckej báze vytvoriť štúdio orgiami, nečakali sme, že bude až tak populárne. Každú nedeľu prichádzajú desiatky ľudí od 3 do 80 rokov a v našej čitárni vytvárajú papierové zázraky.

Tento projekt je pre nás obzvlášť vzácny. Je zameraný na deti z Donbasu a Krymu, na ich rodiny a tých, koho vojna zaviedla do nášho mesta, kto začína svoj život nanovo. A začína ho vo Lvove, našom rodnom meste. Projekt knižnice s názvom Koráb-2 učí umeniu stať sa Lvovčanom, oboznamuje s históriou mesta, tradíciami, spisovateľmi, s jeho neopakovateľným dialektom, kuchyňou, realizuje exkurzie po zámkoch, podzemí a uličkách, pomáha týmto ľuďom, aby sa v našom meste cítili ako doma. V rámci tohto projektu pracujeme s deťmi a dospelými Krymu a Donbasu, ktorí museli opustiť svoje domovy. Na realizáciu projektu sem dostali grant Veľvyslanectva USA na Ukrajinu.

Snažíme sa urobiť všetko, aby ľudia, ktorých vojna vyhnala z rodného domova, našli svoj druhý domov vo Lvove. Myslíme preto aj na stretnutia s psychológmi, verejné čítania, oslavy narodenín, tvorivé dielne, výlety, voľnočasové aktivity pre deti a adaptačné kurzy pre rodičov. Do projektu sme zapojili 187 detí.

Naši čitatelia nás volajú - Knižnica Levíčata. Preto v rámci nášho projektu, literárno-turistickej iniciatívy Leotéka, putujeme mestom a počítame levíkov na ľvovských uliciach, čítame knihy, venované Lvovu, stretávame sa so známymi znalcami mesta Lvov a .... zbierame levíčata. V našej knižnici ich máme už viac ako 150.

Naša knižnica aktívne pracuje s novými technológiami. Vytvorili sme virtuálnu knižnicu QR - čítať Levíčata. V nej sú prevažne detské knihy miestnych autorov. V našej čitárni k dnešnému dňu máme 21 kníh.

E-knihy uschovávame tu, v knižnej skrini. Samozrejme, virtuálnej. Nech sa páči, vstúpte!

Na webe našej knižnice býva levík-pomocník. Denne dostáva desiatky otázok: či máme v knižnici knihy v španielčine a švédčine, či si treba kúpiť vstupenku na naše podujatia, čo konkrétne organizujeme práve v ten deň, ako sa dá rýchlo vydať vlastná kniha tak, aby sa stala populárnou, ako volali kráľa Danyla, ale tak, aby to bolo na 7 písmen a ešte mnoho iných zaujímavých otázok. Levík, samozrejme, odpovedá na všetky!

Naším krédom je: „Všetko pre čitateľov!“ Knihy sa dajú predĺžiť bez toho, aby ste vyšli z domu. Ak si chcete prečítať niečo, čo ste nenašli vo fonde našej knižnice, určite sa posnažíme túto knihu obstaráť. Veď naše heslo je: „Všetko pre čitateľov!“

Naše e-knihy nájdete na virtuálnej knižnej poličke. Ale ak chcete vedieť, aké knihy sú na drevených poličkách, treba použiť... on-line katalóg. Ako sa to robí, vás naučí Leviča v knižničnej škole.

Nerealizujeme iba vlastné projekty. Zapájame sa aj do partnerských projektov, ktoré administruje Národná knižnica Ukrajiny pre deti. Aby deti nezablúdili vo svete internetu, poslúži im projekt Výberové internetové zdroje. A pre tých, ktorým sa nechce čítať, ktorí si radšej príbeh vypočujú, máme projekt Prečítajko. Tam si vypočujete aj naše hlasy.

Tí, ktorí chcú absolvovať dodatočné hodiny práce s počítačmi v Internet-centre, musia absolvovať testy na našom webe. Ak aj nebudú úspešní, aspoň sa dozvedia mnoho nového a budú vedieť viac, ako len hrať sa počítačové hry a sťahovať referáty.

Blog Biblio-Gróf - je projekt bibliografického oddelenia, v rámci ktorého šľachetný milovník a znalec kníh rozpráva o svojich obľúbených knihách o rôznych zaujímavostiach zo sveta kníh.

V časopise Svet dieťaťa máme stále rubriku A v našej Leotéke... Čitatelia tohto časopisu sa tak dozvedajú o najnovších a najzaujímavejších knihách, ktoré sme získali do nášho fondu.

Všetky metodicko-bibliografické materiály, ktoré vydáva naša knižnica, sú dostupné na našom webe. Ochoťne sa s nimi podelíme a sprístupňujeme ich našim kolegom.

O tom, aké podujatia organizujú okresné a obecné knižnice v našom kraji, o úspechoch, výsledkoch a problémoch, ktoré trápia detských knihovníkov Lvovskej oblasti, rozpráva blog vedecko-metodického oddelenia - BloGnot metodisa - informačná a vlastivedná platforma pre detské knižnice kraja.

O všetkých podujatiach, ktoré sa konajú v našej knižnici, si môžete prečítať v našom blogu Bibliohrozenka a, samozrejme, aj na sociálnych sieťach.

Už vyše desať rokov realizujeme Program medzinárodného partnerstva Ukrajina - Poľsko: knižný most. Vďaka nemu sme sa stali skutočnými priateľmi s mnohými knižnicami v Poľsku. Každoročne s wroclavskými kolegami organizujeme Medzinárodnú čarovnú noc v knižnici, zúčastňujeme sa na mnohých konferenciách a seminároch, ktoré organizujú poľskí kolegovia a sme jedinou z ukrajinských knižníc, ktorá je prijatá do profesionálnej asociácie knihovníkov Poľska - Poľský spolok knižníc. Vymieňame si nielen skúsenosti či knihy, ale aj myšlienky a čitateľov. Naši čitatelia boli s nami v Krosne i vo Wroclavi, poľskí čitatelia boli hosťami mesta Lvov a našej knižnice.

Aby sme boli knižnicou stále praktickejšou a aby sme mali stále viac čitateľov, rozmýšľali sme, ako predĺžiť výpožičnú dobu knižnice. Tak vznikla večerná výpožička, ktorá je aktívna v čase od 18.00 do 20.00 hod. Hoci knihovníci už nie sú v práci, je to čas, keď sa dajú vyzdvihnúť knihy, ktoré si čitatelia objednali počas pracovného dňa. Vydá ich službukonajúci pracovník alebo bezpečnostná služba. Okrem toho je večerný čas priestorom pre organizovanie mnohých kurzov, seminárov, aktivít pre dospelých, ktoré organizujú naši partneri. Sú to študentské stretnutia, aktivity klubu jógy, jazykové kurzy, kurzy psychológie a manažmentu, dokonca kurzy salsy.

Avšak súčasný návštevník knižnice nežije len čítaním. Interaktívna tabuľa, počítače, čítačky kníh, stolové hry, bežiaci

pás, stojan pre bicykle a kočíky - to všetko robíme pre našich milovaných čitateľov.

Počas bezsenných nocí vedenie knižnice vymýšľa rôzne bláznivé veci: napríklad nápad premeniť šatňu na izbu hrôzy a knihovníkov začarovať na upírov a mágov.

Ale kolektív knižnice nás podporuje a naše často bláznivé nápady a konanie ochotne premieňa na život. Toto je náš priateľský kolektív knižnice Levíča! Dúfame, že vám naše knižničné lahôdky chutili.

Pozývame vás do Lvova!

Preklad: Valéria Juríčková

Larysa Luhova a Nadiya Kindrys

Čarovný svet Ukrajiny

Dobrý deň, drahé deti, učitelia a kolegovia!
Tešíme sa, že dnes môžeme stáť tu, pred vami. Pricestovali sme k vám z Ukrajiny. Počuli ste už o takej krajine? (Odpovede).

Pozývame vás teda teraz na virtuálne putovanie po Ukrajine.

Ukrajina je veľká krajina. V Európe je najväčšou krajinou podľa rozlohy. Žije v nej vyše 40 miliónov obyvateľov. Sú to ľudia rôznych národností - Ukrajinci, Poliáci, Arméni, Tatári, Moldavci, ... a žijú tu aj Slováci.

Kto z vás je najodvážnejší a nájde na mape Ukrajinu? Nájdi, prosím, aj svoju krajinu - Slovensko. Šikovný si! Tak sa mi zdá, že sme susedia! Spája nás 97 km 852 m spoločných hraníc. Aby sme obišli Ukrajinu okolo po jej hraniciach, museli by sme prekonať 6500 km po súši a 1350 km po mori. Našími susedmi sú na severovýchode Rusko, na severe Bielorusko, na západe Slovensko a Poľsko, na juhozápade Maďarsko, Rumunsko a

Moldavsko. A hranice Ukrajiny s Bulharskom, Tureckom a Gruzínskom vedú po mori. Kto z vás bol v niektorej z krajín, ktoré sme vymenovali? (odpovede). Ja som bola v Poľsku, Bielorusku, Maďarsku a teraz som na Slovensku.

Ako každá krajina, aj Ukrajina má svoje štátne symboly: vlajka, erb a hymna. Toto sú oni. Ukrajinská vlajka predstavuje jednotu neba a zeme. Hovoríme, že nad Ukrajinou je modré nebo a na našich poliach sa vlní zlatistá pšenica. Trojzubec, ktorý je na našom erbe, pochádza z dávnych čias a je ochranou našej krajiny. Symbolizuje zem, nebo a vzduch. A samozrejme, je tu ešte hymna, ktorá sa začína slovami „Ešte na Ukrajine nezomrela sláva a sloboda...“. Kto vie, akými slovami sa začína slovenská hymna? (Nad Tatrou sa blýska...). Šikovné ste, deti!

Základným národným znakom je jazyk. Každý národ má svoj jazyk, ktorý je len jeho, najdrahší a najbližší, každý národ má právo rozmýšľať a hovoriť práve v tomto jazyku. Poľiaci poľsky. Bulhari bulharsky. Francúzi francúzsky. Slováci slovensky. A Ukrajinci ukrajinsky.

Neoddeliteľnou súčasťou Ukrajinca je národný odev, ktorý nazývame „ukrajinský kroj“. Jeho hlavným ornamentom je výšivka, ktorá je odlišná pre každý región Ukrajiny. Aj my sme k vám dnes prišli v súčasnom oblečení, na ktorom sú ornamenty ukrajinskej výšivky.

Naša krajina je neobyčajne krásna. Máme lesy, stepi, hory, rieky. Rieka Dneper je tretou najdlhšou v Európe a na Ukrajine je najdlhšou riekou. Preteká zo severu na juh cez hlavné mesto Ukrajiny - Kyjev.

Ľudové umenie je neobyčajne rôznorodé, farebné a pestré. Národní umelci a majstri vyšívajú, tkajú, vyrezávajú do dreva, kujú z kovu, pletú z prútia, maľujú obrazy, zdobia kraslice, zaoberajú sa hrnčiarstvom a mnohým iným.

Vo Ľvovskej krajskej knižnici pre detí, v ktorej pracujeme, tiež učíme detí rôznym druhom umenia: kresleniu, zdobeniu kraslíc, pleteniu makramé, šúľaniu vlny, dokonca japonskému umeniu - orgiami.

Pozývam teraz aj vás do vianočno-novoročnej dielne, v ktorej sa naučíme vyrábať darčkové obálky s prvkami orgiami. Veď Vianoce, ktoré tak milujeme, sú už predo dvermi. U vás tiež dostávajú na Vianoce darčeky? (odpovede). Aj u nás dostávame darčeky. Je veľmi príjemné dostať darček, ktorý vyrobil kamarát iba pre teba vlastnými rukami.

Mesto, z ktorého sme k vám prišli, sa volá Lvov. Knieža Daniel Haličsky ho založil v roku 1256 a pomenoval ho na počesť svojho syna Leva. Lvov je mesto levov, tak ho s hrdosťou nazývajú jeho obyvatelia. Skúste uhádnuť, koľko tých levov v našom meste mám? (odpovede.... viac ako 3500). Levy žijú v našom meste všade: na domoch, strechách, námestiach, v bránach a na oknách. Žijú aj v našej knižnici. Teda žije. Jedno. Maličké. Hnedé. Leviča.

Toto je ono. Toto levíča je maskotom (logom) našej knižnice. Je vyobrazené na kalendárikoch, záložkách, tričkách, šatkách, obaloch kníh, hrnčekoch a vlajkách. Aby nášmu levíkovi nebolo smutno, čitatelia a hostia knižnice nám darujú svojich levíkov. Teraz už v našej knižnici býva viac ako 100 týchto úžasných zvieratiek.

Navrhujem, aby sme si teraz namaľovali levíkov pomocou farieb a vidličiek. Pustme sa do práce!

Máte radi omaľovánky? Na Ukrajine vychádza kniha omaľovánok Milujem Ukrajinu, ktorej autorkou je Olesja Vakulenko (vyjde 11. - 12. novembra). Lvovské vydavateľstvo Urbino, vďaka ktorému táto kniha uzrie svetlo sveta, nám darovalo niekoľko strán, aby sme spolu s vami skúsili vymaľovať Ukrajinu! Vymaľovávanie hárkov z knihy.

A tak sa končí naše putovanie po Ukrajine a Lvove. Mohli ste vidieť, aká je ukrajinská krajina krásna, malebná, bohatá a plná pokladov.

Ďakujeme všetkým za pozornosť a pozývame vás na návštevu!

Preklad: Valéria Juričková

Zuzana Mišterová

Petr má medvěda nebo co

Knihovna města Plzně – Knihovna Lobzy

Scénické čtení knihy Ludvíka Vaculíka Petr má medvěda nebo co (Praha, Meander 2008) určené pro předškolní děti z MŠ a pro děti

1. - 3. tříd ZŠ.

Cíle: přitáhnout zájem dětí ke čtení
deduktivní metodou dospět k rozluštění záhady
seznamování se se světem okolo nás
zamyšlení se nad otázkou zodpovědnosti vůči domácím zvířatům

Pomůcky: loutka nebo figurka chlapce
bílý (lední) plyšový medvěd
3 – 4 ks různě barevných medvědů podobné velikosti
1 větší medvěd dárkově zabalený v krabici

velký plyšový kocour v proutěném košíku
 králík – větší než bílý medvěd
 ježek
 živé morče
 chlebník přes rameno
 1 nízká lepenková krabice na všechny malé medvědy
 1 menší krabice na samotného bílého medvěda
 1 krabice na králíkárnou
 1 postýlka pro panenku, nejlépe i s peřinkami
 mrkev, kedlubna, jablko, pomeranč, banán
 hrstička ovesných vloček a instantní ovesná kaše
 suchý chléb se salámem zabalený v ubrousku =
 svačinka
 hrozinky v čokoládě = bobčky
 hrst natrhané trávy
 2 dopisy v obálce (jeden adresovaný Petrovi, druhý
 dědovi)
 kniha s nepoškozeným hřbetem, ale poškozenými
 ořízkami
 16,- Kč (nebo místní měna)
 rádiovka (když si jí nasadím, je ze mne děda)

Po přivítání s dětmi a základními informacemi o knize čtu tuto knihu celou (není rozsáhlá) a zároveň postupně ukazují jednotlivé figurky v pořadí, ve kterém vstupují do děje, pohybují s nimi, využívám výše vyjmenované rekvizity a víceméně částečně hraji divadlo. Občas čtení přeruším, vtahuji děti do děje různými dotazy a aktivitami. Kniha bohužel nemá číslované strany, takže budu jako záchytné body citovat úryvky z textu a kurzívou popíši aktivitu.)

... Petr dostal o dědečka z venkova dopis... podávám dítěti dopis určený dědovi a žádám, aby jej přečetlo (text opsán z knihy).

... Petr se těšil na opravdového medvěda... dítě rozbaluje balík s plyšovým medvědem.

... Petr nadává sobě: „Já jsem hlupák metrový...“ táži se děti, zda se dá hloupost měřit na metry, zda se vůbec dá měřit, dítě pomáhá držet jakýkoliv metr, abychom se všichni podívali, jak je 1 m dlouhý. Hloupý člověk by zřejmě sám o sobě nikdy neřekl, že je hloupý, ale chytrý člověk si dokáže sám ze sebe udělat legraci.

... Petr prodal medvěda dědovi za 16,- Kč... některé z dětí přepočítává mince.

... nevěděl sice, kde se živí medvědi prodávají, ale zkusil to .... Kam byste si šli koupit živé zvířátko? Jak se takový obchod jmenuje?

... v kleci pobíhalo několik drobných medvědů... nechám všechny děti podívat se do krabice a ptám se, kterého by si vybraly ony...

... prodavač mu ho strčil do krabičky... Můžeme zvířátko zavřít do krabičky? Proč ne? Co musíme udělat s krabičkou, aby se nezadusilo? Knihovnice propíchá nůžkami do krabice dírky a vysvětlí, že je potřeba udělat to předem, abychom zvířátko uvnitř neporanili...

... spolu sedávali v posteli a prohlíželi si obrázkové knížky... také jste si prohlíželi obrázky v knížkách, dokud jste neuměli číst? Domýšleli jste si podle obrázků příběh? Těšili jste se, až se naučíte číst a budete si moci knížku sami přečíst?

...dával mu však hodně zeleniny... ukazují mrkev, kedlubnu jablko,... pomeranč a banán ochotně přenechával Petrovi...zato měl rád ovesné vločky... ukazují dětem misku s vločkami, mohou si osahat... když se uvařily v mléce... ochutnávám ovesnou kaši z jiné misky... Co žere medvěd? Maso nebo rostlinnou potravu, čili - je to masožravec nebo býložravec? Děti zvedají ruce pro tu či onu možnost... nebo je to všežravec? Vysvětlím, co to všežravec je. I my, lidé, jsme všežravci, tedy pokud zrovna nejsme vegetariáni či vegani... možná některé dítě dovede vysvětlit, co tyto pojmy znamenají.

... Petr jednu knížku vytáhl, byl to jen hřbet se zbytkem okousaných listů... ukazují poničenou knihu ... Petr si vyhuboval ... Proč si Petr vyhuboval sám sobě? Proč nehuboval medvědovi? Kdo má zodpovědnost za zvíře?

... někdy spolu bobečky počítali. Když už bylo bobečeků patnáct... děti přepočítávají bobečky (hrozinky v čokoládě) na talířku nebo tácku.

... Napsal dědečkovi dopis, totiž nadiktoval medvědovi dopis... Může se někdo naučit číst a psát tím, že sní knihu? To by bylo snadné učení i za cenu žaludeční nevolnosti... V dopise stálo... děti čtou druhý dopis, na obálce je nadepsáno „děda“ (text opsán z knihy). V dopise stojí: „Nazdar dědo přijedu ukážu tě medvědu. Nemělo to být naopak? Neměl Petr ukázat dědovi medvěda? Petr zřejmě považoval svého medvěda za rovnocenného lidem.

...ve vlaku si našel místo u okna. Posadíme děti jako ve vlaku, požádáme je, aby vyluzovaly zvuky jedoucího vlaku a společně se natrásáme, jako bychom skutečně jeli ve vlaku.

... přes uličku se posadily dvě paní. Ta krajní měla proutěný košík... zaangažujeme učitelky, dáme jim na klín košík s plyšovým kocourem.

... ale v chlebníku našel jen medvěda sedícího na kolečkách salámu... ukážeme dětem, že v ubrousku už nám zbyla jen kolečka salámu, chleba ze svačiny je pryč. Kam se poděl? Medvěd ho snědl.

... Kocour vylezl a přihrčil se... žádám děti, aby mi předvedly cvik „kočičí hrbet“ = prohnout se nahoru a pak dolů.

... nechte toho povídání a hleďte si svého dobytka. Můžeme považovat kočku za dobytek? Která zvířata označujeme jako dobytek?

Po dočtení knihy vzneseme dotaz, co to tedy vlastně měl Petr za zvíře. Děti většinou odpovídají, že medvěda, společně si zopakujeme ta místa v textu, která nám dávají indicie k identifikaci zvířete a samozřejmě i dalšími návodnými otázkami pomáháme dětem zvíře určit (jak bylo zvíře získáno, velikost a tvar uší, ocásku, stravovací návyky, atd.). Nakonec, poté co společně vyřešíme záhadu bílého medvěda, můžeme dětem vysvětlit, proč se „medvěd“ = morče mezi králíky cítilo hned jako doma. Dříve se totiž morčata dávala ke králíkům do králíkáren, neboť se věřilo, že na sebe přitáhnou případné králíčí nemoci a králíci zůstanou zdraví.

Pokud zbude čas, rozvineme debatu na téma domácí mazlíčci; pokládáme dotazy, kdo má zvířátko, kdo nemá a zda by chtěl, popř. jaké. Zeptáme se, zda chápou, že zvíře není hračka, kterou mohou odhodit někam do koutku, že za něj mají zodpovědnost po všech stránkách (krmení, napájení, čištění klecí, veterinární péče také něco stojí, zvíře nechce být samo, vyžaduje naši pozornost, chce si hrát a nezajímá ho, že nemáme čas, pes může být hlučný, může někoho kousnout a je tedy dobré na to uzavřít pojistku, je třeba venčit několikrát denně, a to i brzy ráno a pozdě v noci, zvířata se dožívají od 2 do cca 15 i více let...).

Kniha, pokud vím, na Slovensku nevyšla, je možno ji objednat na těchto stránkách:

<http://www.kosmas.cz/knihy/208199/petr-ma-medveda-nebo-co/>

<http://www.meander.cz/petr-ma-medveda-nebo-co>

Je možno objednat exemplář bez CD nebo s CD, na němž čte svůj příběh sám autor. V tomto případě je kniha dražší.

Případné dotazy ráda zodpovím na adrese: misterova@plzen.eu.

Zsuzsanna Horváth a Michal Selecký

Téma: Archaizmy v slovenských ľudových rozprávkach

Veková kategória: vhodné pre 5. ročník ZŠ

Dĺžka podujatia: cca 45 minút

Cieľ podujatia: Vyvolať v deťoch záujem o slovenské ľudové rozprávky zábavnou formou, oboznámiť ich s archaickými výrazmi v rozprávkach a s ich významom

Pomôcky: - powerpointová prezentácia o ľudových rozprávkach a o archaizmoch na projektore

- rozprávka Pavla Dobšinského Popolvár v staršom a novšom vydaní

- čarovná truhlica

- predmety symbolizujúce jednotlivé rozprávky (soľ - Soľ nad zlato, vyrobená trojruža - Trojruža,

hrnček - Hrnček, var!, umelé vajce - Išlo vajce na vandrovku, obrus - Stolček, prestri sa!, atď.

fantázií sa medze nekladú :))

- tabuľa na písanie
- testy s archaizmami

Scenár: - Privítanie sa s deťmi, ktoré sedia v polkruhu, predstavenie nás a našej pobočky. Uviesť tému a pomocou otázok vtiahnuť prítomných žiakov do sveta rozprávok:

- čítate rozprávky?
- sú rozprávky ešte populárne vo vašej vekovej kategórii?
- poznáte nejaké slovenské ľudové rozprávky?
- robí vám problém, keď čítate starší text?
- poznáte nejakého zberateľa slovenských ľudových rozprávok?

Po otázkach príde na rad „čarovná truhlica“. Každé z detí si vyťahne jeden predmet z truhlice a snaží sa uhádnuť, ktorú rozprávku ten-ktorý predmet symbolizuje. Vďaka predmetom sa dopracujeme k tomu, čo sú to ľudové rozprávky. Pomocou prezentácie si zopakujeme, čo vieme o rozprávkach a čo je pre ne typické (ľudové rozprávky žili po dlhé stáročia iba v ústnej podobe, postupne sa menili v rôznych obdobiach v rozprávkach sa často vyskytovali číselky 1, 3, 7, 12, stretávame sa v nich protikladmi hlavných postáv, základné posolstvo je víťazstvo dobra nad zlom, hrdina prekonáva množstvo prekážok a v starších verziách rozprávok sa vyskytujú slová, ktorým hovoríme archaizmy).

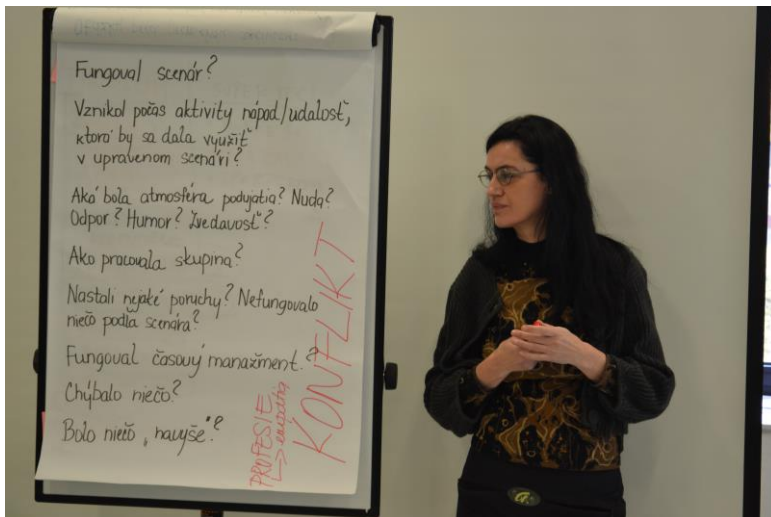
V ďalšej časti podujatia knihovník prečíta úryvok zo staršej verzie rozprávky Pavla Dobšinského Popolvár. Spýtame sa detí, ako sa im úryvok páčil a či mu rozumeli. Medzitým na tabuľu vypíšeme archaizmy z prečítaného úryvku (vycifrovaný, zacundraný, móres, kantár, čučko, tátoš atď.). Deti majú za úlohu uhádnuť čo napísané slová znamenajú. Vznikne živá diskusia. Knihovník prečíta ďalší úryvok z Popolvára, ale tentokrát v modernej podobe. Spýta sa deti, ktorá verzia rozprávky sa im viac páčila.

Dopracujeme sa k tomu, že staršie výrazy v textoch sú archaizmy, teda slová, ktoré sa už dnes príliš nepoužívajú a v druhej časti prezentácie im to objasníme (archaizmus je výraz, ktorý sa často používal v minulosti na označovanie predmetov a činnosti a treba ho odlišovať od zastaraného slova, je to spisovné slovo, ktoré dodáva textu historickosť a slávnosť). Formou krátkej súťaže v dvoch skupinách si žiaci otestujú svoje

vedomosti z archaizmov. Treba pripraviť krátky test. Pri každom archaizme majú na výber z troch možností odpovede, pripravíme si približne desať slov - napríklad krpce (malí chlapci, obuv alebo vrece), paripa(chalupa, statná žena alebo statný kôň) a pod. Víťazna skupina môže dostať malú odmenu, napr. záložku do knihy s logom knižnice.

Po zábavnej súťaži si zopakujeme, čo sme sa dozvedeli o archaizmoch v ľudových rozprávkach a na záver im knihovník ešte dá hádanky obsahujúce archaizmy (štyria bratia sa na veky honia a predsa sa nikdy nedohonia - kolesá na voze).

Záver: cieľom tohto podujatia je nenásilným spôsobom ukázať deťom, že aj rozprávky so staršími výrazmi môžu byť pre ne zaujímavé a zábavné, a priblížiť im naše tradície, ktoré sa žiaľ vytrácajú v tomto modernom a globalizovanom svete, v ktorom žijeme.

Efekty a pôsobenie motivačných aktivít

K typológii detských recipientov

Motivácia súčasných detských recipientov k aktívnemu využívaniu literatúry nie je v súčasnosti vôbec ľahká. Nie je to len preto, že čítanie má v nových médiách nebývalú konkurenciu z hľadiska trávenia voľného času i z hľadiska rozšírených možností príjmu informácií. V novom mediálnom prostredí sa zmenil i samotný recipient – príjemca informácií. Každodenným využívaním určitých médií sa menia receptory a analyzátory človeka, hemisferické oblasti mozgu, ktorými spracováva určité typy informácií, ľudské schopnosti a stratégie, ktorými človek informácie spracováva, mení sa i jeho posluchová, vizuálna a kognitívna pozornosť – logicky sa tým menia základné ľudské dispozície a nastavenia pre príjem informácií (a teda i pre čitateľské procesy a aktivity).

Ak hovoríme o zmene človeka, dobrým východiskom ďalších úvah a analýz môže byť typológia čitateľov z hľadiska

príjmu informácií. Tohto hľadiska možno recipientov rozlišovať na: zmyslových a intuitívnych recipientov (prijemcov informácií). Zmysloví recipienti uprednostňujú priame zmyslové poznávanie – veci ľahšie poznávajú priamo svojimi zmyslami (prezerajú, pozorujú a skúmajú ich, počúvajú, ohmatávajú a ochutnávajú ich). Poznávanie cez slová a text nie je pre nich úplne prirodzené a často ani ľahké. Intuitívni čitatelia využívajú pri poznávaní svoje myšlienky, koncepty, ktoré si utvorili i koncepty druhých. Ľahko nadobúdajú informácie z výkladov, ak sa im niečo rozpráva, alebo ak niečo čítajú. Nemajú problém prečítané (počuté) si hneď vizualizovať a zaraďovať do svojej poznatkovej bázy. Na rozdiel od zmyslových detí majú intuitívne deti oveľa prirodzenejšiu tendenciu stať sa vášnivými čitateľmi.

Z hľadiska čitateľských aktivít je dôležité i rozlišovanie extrovertných a introvertných detí (detských recipientov), a to z hľadiska získavania a využívania zdrojov svojej energie. Extravertné deti sa „nabíjajú“ činnosťami a aktivitami vo svojom externom prostredí – potrebujú byť aktívni, potrebujú sa stále realizovať v komunite a samota ich vyčerpáva. Naopak, introverti nachádzajú zdroj svojej energie vo svojom vnútri a nabíjajú sa činnosťami, ktoré dokážu realizovať sami. Keďže čítanie je vyslovene „tichá činnosť pre individuálne užívanie si v samote a pokoji“ dá sa v rámci tejto typológie odvodiť, že prirodzene a ľahšie rozvíjajúcimi čitateľmi sú introvertné deti a extravertné deti potrebujú oveľa väčšiu vonkajšiu motiváciu a podporu zo strany dospelých.

K motivácii detských recipientov

Z hľadiska rozvoja čitateľskej aktivity súčasnej mladej populácie, ale i z hľadiska analýzy a popisu odborných knihovníckych podujatí a aktivít je na mieste problematika čitateľskej motivácie. Odborníci v oblasti vnútornej čitateľskej motivácie akcentujú činnostne-orientovanú motiváciu – človek je k čítaniu ako aktivite vnútorne motivovaný, nikto ho nemusí do čítania nútiť. V súčasnosti je to skôr sen všetkých knihovníkov, väčšiny učiteľov a mnohých rodičov. Okrem toho však netreba opomenúť objektovo-orientovanú (resp. tematicky-orientovanú) motiváciu, v rámci ktorej je človek motivovaný k čítaniu záujmom o tému. Práve záujem detí o určité témy možno využiť ako hlavný motivačný stimul k čítaniu určitého tematického okruhu textov a informačných zdrojov (Schiefele at.al 2012).

V súlade objektovo-orientovanou motiváciou sa odporúča niekoľko zásadných stratégií, ktoré sa úspešne presadili v kontexte triedy a školského čítania, ale ešte účinnejšie fungujú v prostredí knižníc: voľba/výber literatúry, zameranie pozornosti na obsah kníh, osobné záujmy, aktívne zapojenie ostatných, silné čitateľské vzory, intenzívne zážitky (Schiefele et al. 2012; Edmund, Bauserman 2006).

Jednou z veľmi účinných čitateľských stratégií, ktorá môže využiť objektovo-orientovanú (resp. tematicky-orientovanú) motiváciu je stratégia E-U-R, postavená na troch čiastkových a logických fázach: Evokácia – Uvedomenie si významu nových súvislostí – Reflexia. Fáza evokácie nielenže funkčne využíva poznatok, že ľudský mozog pri stretnutí s novou informáciou funguje tak, že si najskôr vybavuje už osvojené koncepty a súvislosti, ale zároveň formuluje otázky, predpoklady a hypotézy. Uvedomovanie si významu je fázou samotného hľadania odpovedí, čítania a pátrania a umožňuje recipientom integrovať nové informácie do ich vlastnej poznatkovej bázy. Stratégia (metóda) E-U-R koncentruje myslenie čitateľa stále k jednej téme a v záverečnej reflexii ho núti uvažovať o užitočnosti čítania (Rutová 2008). E-U-R stratégia sa orientuje na jednu problémovú tému, v rámci ktorej čitateľa postupne odкрývajú podstatu témy a prostredníctvom textu i prežívajú jej kontrastné polohy, až k reflexii, v ktorej sa realizuje odraz témy v ich vedomí a pocitoch a systematicky sa ukotvuje v ich racionálnom rozumovom spracovaní.

Z hľadiska vonkajšej motivácie sa ako účinné ukazujú stratégie využívajúce čitateľská móda, prestíž čitateľa, odmena ocenenie za čitateľské úspechy, ktoré nachádzajú vhodné ukotvenie v metódach ako: rovesnícke a prestížne čítanie, súťaže, kvízy a pod.

Darca: „Všetkým deťom, ktorým zverujeme do rúk budúcnosť“

Lektor: Tibor Hujdič (pán Mrkva), Bratislava, podujatie pre 14-ročných recipientov

Čitateľská aktivita patrila medzi aktivity typu E-U-R a jej hlavnou tematickou osou, okolo ktorej sa celá aktivita ovíjala, bola demokracia – sloboda – spoločnosť.

Z hľadiska výberu bola téma i čiastkové metódy zvolené vhodne, nakoľko práve v období 13-14 rokov sa v mladom človeku začína prebúdzat záujem o „veľké témy“ (veľké pravdy) a filozofiu života ako takého. V tomto období začínajú mladí ľudia – i za cenu až nekritického mantinelizmu – živo diskutovať o daných témach. V aktivite využil lektor práve tieto aspekty a na podporu predstrel príbeh dvanásťročného chlapca nie ako primárny objekt čitateľskej aktivity, ale ako imaginárny a imaginatívny svet pre intenzívny prežitok, ktorý ide do hĺbky a podstaty danej témy.

V evokácii aktivizoval lektor myseľ čitateľov akceptujúc ich chuť diskutovať, a to metódou otázok a odpovedí. Výzvou, aby zhodnotili súčasnú spoločnosť piatimi kontrastnými vecami, rozvíril organizovanú, v skupinách vopred pripravenú diskusiu. Vo fáze uvedomenia si významu sa v rámci aktivity podobným spôsobom rozpracovali otázky: samostatné verus direktívne rozhodovanie, pravidlá a význam ich dodržiavania, sloboda výberu celoživotného povolania a výberu celoživotného partnera – dvoch najdôležitejších momentov rozhodovania v rámci životného kontinua. Lektor šikovne využil tieto dve situácie na uvedenie si pojmov sloboda – cieľová skupina čitateľov je totiž v období vynárania sa úvah o budúcej existencii a zároveň počiatku záujmu o druhé pohlavie. Tým sa pokúsil o personalizáciu a interiorizáciu (zvnútornenie) vážnych problémov a tém z hľadiska vnímania mladých čitateľov. Zároveň sa pokúsil o prepojenie a vzájomné zrkadlenie problémov makrosveta (spoločnosť) a mikrosveta (môj život).

V aktivite boli veľmi vhodne využité gamifikačné prvky hry s preľnutím do socio-drámy, ktorú lektor motivoval výzvou: „vytvorme si náš ideálny svet“. Výrazne diskutabilnými situáciami nekompromisného direktívneho určovania životného partnera či doživotného zamestnania lektor účinne stimuloval zamýšľať sa nad rozmermi slobody a anarchie, demokracie a diktatúry, s intenciou hľadať a formulovať správne a logické argumenty. Nanajvýš emocionálnymi a strhujúcimi ukážkami z knihy poskytol priestor pre emocionálnu a zážitkovú kognitivizáciu (rozumové uchopenie) problematiky s tým, že v najnapínavejšom okamihu ukončil čítanie s premyslenou silnou stimuláciou k prečítaniu Jonasovho príbehu.

Záverečná reflexia vo forme otvorenej, skupinovej či párovej diskusie (debaty) by mohla vytvoriť príležitosť pre

formuláciu a triedenie pocitov, dojmov, názorov, ale i prípadnú zmenu postojov.

Aktivita vhodne volenou témou, a hlavne relevantnými metódami a literárnymi ukážkami, vytvorila priestor pre premýšľanie, vnútorný ponor do závažnej témy a imagináciu prostredníctvom literatúry pre introvertných recipientov, ale i možnosti realizácie sa v kolektíve pre extravertných čitateľov. Aktivita prebehla v duchu odkazu autorky príbehu Darca: „Všetkým deťom, ktorým zverujeme do rúk budúcnosť“

Pohrajme sa s rozprávkami

Lektorky: Christiane Bernhardt a Rica Lembke, Anton-Saefkow-Bibliothek, Berlin-Lichtenberg, aktivita pre 6-8 ročných recipientov

Lektorky zvolili vzhľadom na vekovú kategóriu veľmi vhodnú a hravú tému a mimoriadne adekvátne a atraktívne metódy. Jadrom aktivity bola téma rozprávky a ilustrované čítanie. Aktivita patrila ku skladačkovým (mozaikovým) typom aktivít – nenástojila na tematickej linearite, len jemne sledovala jednu spoločnú tému (rozprávky) skôr približovala tému akousi mozaikou rozličných čiastkových metód a aktivít – „hrala sa“ s ňou. Sledovala logický postup veľmi populárnej stratégie pred, počas, po čítaní.

Na úvod rozvírila radostnú atmosféru hravou metódou, ktorá pexesovým spôsobom precvičovala u detí čitateľské schopnosti: vybavovania si informácií (súvislostí) z príbehov, rýchlej identifikácie detailov príbehov a flexibilnej asociácie rozprávková rekvizita – názov rozprávky.

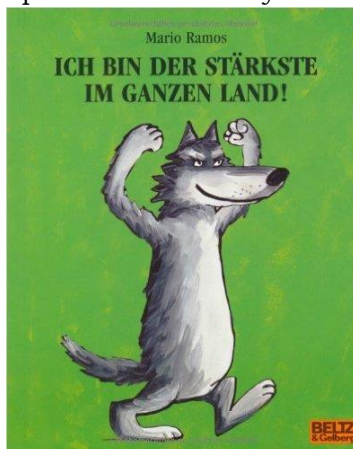
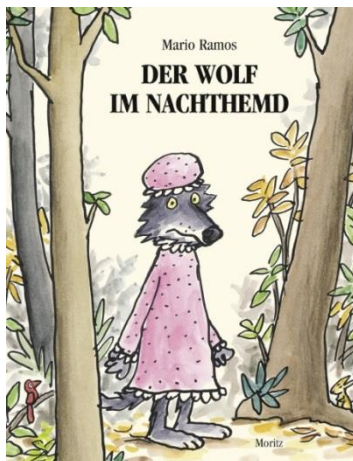
Nasledujúca náučná čiastková aktivita, ktorá bola zameraná na vhľad do života najznámejších rozprávkarov – bratov Grimmovcov, bola zaradená veľmi funkčne: jednak spojila rozprávky (ako fikciu) s faktografiou – s osobami, ktoré skutočne žili, jednak naplnila očakávania racionálne a zmyslovo orientovaných recipientov, ktorí zväčša výrazne uprednostňujú reálne príbehy pred fiktívnymi. Premietané obrázky rozprávkarov, mesta, v ktorom žili, a ich príbytku, adekvátne podporili predstavivosť malých recipientov, zatriktívniť poskytované informácie, napomáhali vizualizácii, priebežne ukotvovali ich pozornosť a usmerňovali koncentráciu.

Faktografickú vsuvku vystriedalo čítanie s ilustráciami – recipienti sa započúvali do dvoch moderných rozprávok s motívom Vlka a Červenej čiapočky. Moderné rozprávky mali výrazné humorné až nonsenosové prvky, ktoré z čítania vytvorili doslova mentálnu hru – hru s rozprávkovými motívmi, príbehmi a postavami.

Čítanie s ilustráciami bolo zvolené viac než vhodné – súčasnú detskú populáciu možno právom nazvať „mediálnou generáciou“, ktorej charakteristickým príznakom je znížená schopnosť koncentrácie, odklon od čítania a počúvania príbehov, sklon k pozeraniu (sledovaniu) príbehov, znížená schopnosť porozumenia počutému (čítanému) príbehu, znížená schopnosť koncentrácie na počutý alebo čítaný príbeh. Skvelé a vtipné ilustrácie vytvárali kognitívnu oporu pre dotváranie a vizualizáciu príbehu, i pre udržanie pozornosti. Takúto oporu potrebujú hlavne extravertní recipienti, ktorí môžu mať problém s tichým počúvaním bez aktivity. Dataprojekcia obrázkov vychádzala v ústrety deťom, ktoré uprednostňujú priame zmyslové vnímanie a k počúvaniu príbehov potrebujú aj názornú pomôcku (oporu).

K udržiavaniu pozornosti prispeli i čiastkové metódy, ktoré paralelne podporujú niektoré čitateľské schopnosti:

- veľmi obľúbené hádanky,
- otázky a odpovede vzad zamerané rekapituláciu a vybavovanie udalostí,
- otázky a odpovede vpred zamerané na predvídanie a kreatívne rozvíjanie príbehu.

Ako sme v úvode spomenuli, aktivita bola motivovaná témou rozprávky a ilustrovaným čítaním z

nadmieru atraktívnych kníh moderného rozprávkara Maria Ramosa (Mario Ramos: „Der Wolf im Nachthemd“, „Ich bin der Stärkste im ganzen Land“), ktoré sa hravým spôsobom pohrávajú s témou „strašlivého a obávaného“ vlka a v humornom ladení ho predstavujú ako chvastavého trufka. V prvom príbehu „Vlk v nočnej košeli“ si nenásytný vlk oblečie nočnú košeľu starej mamy a vyberie sa na prechádzku lesom. Jeho nešťastný a zradný pocit rastie, keď ho všetci, vrátane pána horára, skutočne považujú za starú mamu. Situáciu uzavrie Červená Čiapočka, ktorá starú mamu v nočnej košeli pochváli za úžasnú masku pyžamového vlka, ktorou ju potešila a ako vďaka jej masíruje ubolený chrbát.

V druhej rozprávke „Som najsilnejší v celom lese“ sa chvastavý vlk vyberie lesom na zber slávy a chvály – po ceste stretáva malého zajačika, Červenú Čiapočku, tri malé prasiatka i sedem trpaslíkov. Všetci mu lichotia a oslavne ho chvália. Až na malú žabku Quabbelwabel, ktorá za najsilnejšiu bytosť považuje svoju mamu-žabu. Po takýchto stretnutiach sa vlkova sláva (v oboch príbehoch) obracia skôr na posmech. Príbehy tak posilňujú detskú vieru, že i malý hrdina, ak je múdry, dobrý a čestný, môže premôcť nabubralé zlo a že nie každý chvastúň je i skutočný hrdina.

Veselá téma vlka – chvastúňa vyústila po čítaní do výtvarnej aktivity, v rámci ktorej deti mali dotvoriť „mamu-žabu, ktorá je silnejšia ako vlk“. Detskí recipienti môžu v kresbe prekonávať svoje tzv. detské slabosti a projektovať vieru vo svoje sily, rekapitulovať, ale aj prežívať príbeh ďalej –za hranicami vlastného čítania. Výstup výtvarnej aktivity vytvára pamäťovú stopu, ktorá predlžuje čitateľský zážitok za steny knižnice. Podujatie ako celok naplnilo i požiadavku detského receptívneho čitateľského synkretizmu, ktorý si nárokuje na to, že detský čitateľ potrebuje príbeh (rozprávku nielen počuť alebo čítať, potrebuje ho i kresliť, tancovať, hrať, žiť.

Cudzokrajné zážitky – veselo i vážne

Lektorky: Larysa Luhova a Nadiya Kindrys, Krajská knižnica pre deti, Lvov, podujatie pre 11-12 ročných recipientov

Aktivita sa svojím charakterom zaradila medzi skladačkové a mozaikové aktivity, logicky tak vyhovovala aj

extravertným a zmyslovým recipientom. Tým, že lektorky prehovárali k deťom ukrajinským jazykom, mali mimoriadne intenzívnu motivačnú silu v zámere osloviť malých čitateľov s témou jazyka, písania, čítania a komunikácie prostredníctvom týchto cenných nástrojov a ľudských výdobytkov.

V úvode navodili hravú atmosféru prostredníctvom hry (Pokús sa uhádnuť písmeno cyriliky) a pragmaticky priblížili deťom koncept jazyka, koncept čítania a písania a komunikácie a v konečnom dôsledku i koncept tlače. To sú nesmierne významné aspekty rozvoja čitateľskej motivácie, podľa odborníkov je totiž jednou zo slabých stránok nedostatočnej vnútornej motivácie detí k čítaniu slabé povedomie o obrovskom význame čítania a písania v ich živote – tzv. slabé povedomie o sebaúčinnosti čítania.

Z pôvodnej platformy jazyka a komunikácie lektorky premostili na tému Ukrajiny, jej charakteristík a charakteristík ukrajinského národa, čím podporili multikultúrnu gramotnosť malých recipientov. Tému konkretizovali smerom k Lvovu a ľvovskej knižnici a prostredníctvom obrázkov z čitateľských podujatí a aktivít s ľvovskými deťmi dali návštevníkom podujatia možnosť konfrontovať svoj detský svet so životom tamojších detí.

Poznávacia konkretizácia dvakrát vyústila do výtvarnej dielne:

- v prvom prípade vytvárali detskí recipienti atraktívnu obálku – vhodne zvolená výtvarná aktivita spojená s písaním a komunikáciou písmom, ktorá priam stimuluje k ďalšiemu využitiu v písomnej komunikácii,
- v druhom prípade vytvárali netradičnou technikou slniečko-levíča.

Aktivita vhodne premiešala faktografický obsah a poznávací zámer s hrou, aktivizačnými momentmi (Kto ukáže na mape?), voľným rozprávaním o levíčati (symbole knižnice) a výtvarnými technikami (metódami), ktorých výstupy vhodne upevnili zážitok i funkčný aspekt čitateľského podujatia v knižnici.

Aktivite neprekážala ani jazyková bariéra, naopak, umocnila pôsobenie, autentickosť a emocionálnosť nastolených tém o medzijazykovej a medzikultúrnej komunikácii.

Putovanie za deduškom a (zvieracím) tajomstvom: aby sa deti viac zaujímali o svojich prarodičov

Lektorka: Zuzana Mišterová, Knihovna města Plzně, podujatie pre 7-9 ročných recipientov

Aktivita sa intencionálne zameriavala na čítanie populárnej knižky arcikniežata českej literatúry Ludvíka Vaculíka Petr má medvěda nebo co. Mimo toho, že kniha je nositeľkou ocenenia Nejkrásnější kniha Libri Olomouc 2008 čestné uznání, čo chtiac-nechtiac evokuje záruku kvality lektúry, prináša naozaj skvostný príbeh nežného, hravého, ale pritom i súťaživého vzťahu deduška a malého Petra a nabáda k príjemnému čitateľskému zážitku a dvoj- či trojgeneračnému stretnutiu s príbehom. Voľba príbehu bola skutočne excelentná, lebo pani lektorke, ktorá príbeh nielen prečítala, ale ho doslova „odohrala“ a krásne prežívala, príbeh skutočne svedčal.

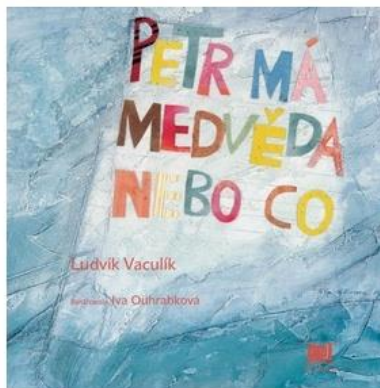
V úvode aktivity lektorka príjemným spôsobom navodila atmosféru zvláštneho a sviatočného okamihu čítania tým, že nezvyčajným spôsobom podnietila zvedavosť detí otázkou: „O čom kniha, ktorá sa bude čítať, asi môže byť?“ Základnou otázkou, náhľadom na obal a ilustrácie knihy intenzívne podporila očakávanie a zvedavosť.

Lektorka neopustila platformu čítania, ale funkčne využila niektoré moderné metódy využívané pri čítaní, aby atraktívnila čítania a neustále upútavala pozornosť čitateľov. Na podporu vizuálnosti a pozornosti využila prvky dramatizácie a dramatiky. Medzi základné charakteristiky danej čitateľskej aktivity patrila vysoká miera zážitkovosti, a to hlavne vďaka využívaniu a prelinaniu metód:

- animovaného čítania,
- inscenovaného čítania,
- tvorivej dramatiky,
- práci s rekvizitou.

Takýto prístup vyhovuje nielen extravertným detským čitateľom, ktoré, ako sme už spomenuli, pre nich môže byť veľmi zaťažujúce sedieť a „len“ ticho počúvať. Aj zmysloví čitatelia si mohli užiť čítanie vďaka neustálej vizuálnej a názornej opore pomocou rekvizít

(škatuľa s darčekom, košík, s potravou – zeleninou, plyšový medveď a pod.), prípadne i tvorivej dramatiky (všetci sedia vo

vlak, vlak fujazdí a cestujúcich natriasa, pani učiteľky sú dve klebetiace tety s košíkom a pod.).

V danom čitateľskom podujatí dominovala metóda animovaného čítania, ktorá (na rozdiel od divadla alebo dramatizácie) využíva len niekoľko alebo dokonca jednu rekvizitu (bábku alebo hračku). Ňou predčítač (lektor) animuje len niektoré časti (aspekty) čítaného textu. Animácia nielenže tak zatriktívňuje čitateľskú aktivitu, ale aj vytvára pre detského čitateľa vzor (model), ako sa na príbeh (rozprávku) hrať. Hra je pre dieťa (od útleho veku do cca 10 rokov) veľmi významnou psychickou činnosťou, v rámci ktorej sa učí, poznáva i rozvíja mnohé psychické a rozumové schopnosti. V hre na rozprávku sa vytvára priestor pre rozvoj niektorých veľmi významných čitateľských schopností: vybavovanie si detailov a príbehu, rozvoj naratívnych schopností (schopností rozprávať a rozvíjať príbeh), schopnosť hodnotiť a triediť postavy a pod. Animované čítanie sa v tomto zmysle môže označiť aj ako modelové čítanie, ktoré vytvára vzor.

Rovnako metóda prerušovaného čítania hrala svoju významnú rolu. Neustále využívanie otázok nielenže podporovalo zvedavosť i prípadné očakávanie malých recipientov, ale i zvyšovalo možnosť účinku tzv. „Aha!-efektu“ (inak aj Heuréka-efekt), ktorý sa vynára pri zistení informácií, objavení alebo odhalení tajomstva a spracovaní týchto informácií v tzv. „aha-momente“. Tento má intenzívnu motivujúcu silu, lebo je sprevádzaný veľkým uspokojením: vďaka nemu sa totiž uvoľňujú v mozgu chemické látky (endorfiny), ktoré vyvolávajú v človeku pocity šťastia a uvoľnenia. Čitatelia vtedy zažívajú pri poznávaní/čítaní pocit uspokojenia (Topolinski, Reber 2010).

Sofistikovanou prácou s metódou kladenia otázok počas čítania možno docieľiť i ďalšie efekty:

- a) aktivizovať pozornosť,
- b) účinne zvyšovať mieru „čitateľského hladu“ a zintenzívniť silu „aha-momentu“ pri hľadaní, čítaní, zisťovaní informácií (Steel et al. 1997),
- c) kontrolovať mieru porozumenia,
- d) navigovať a viesť ku k vytvoreniu celku príbehu – k celkovému porozumeniu.

V závere čítania lektorka otvorila pred deťmi základné tajomstvo okolo identity zvieratka, ktoré Peter vezie ukázať deduškovi. Veľká hádanka sa neobišla bez hľadania indícií a hlavných znakov zvieratka (obhrýzlo knihu, nežerie mäso, bojí sa

mačky), ktoré deti spolu s lektorkou hľadali a identifikovali (to viedlo k podpore čitateľských schopností: čitateľskej zvedavosti, odvodzovaniu informácií, vybavovaniu si informácií). Veľké čitateľské dobrodružstvo skončilo identifikáciou zvieratka, ktoré si Peter v skutočnosti kúpil a veľkým finále – stretnutím so skutočným morským prasiatkom (o ktorom bol celý Petrov príbeh) a ktoré očividne dotvorilo čítanie na skutočne obrovský čitateľský zážitok.

Nebojme sa „školských“ tém Zsuzsanna Horváth, Michal Selecký, Miestna knižnica Petržalka, Bratislava, podujatie pre 5. ročník

Podujatie bratislavských lektorov sa zaradilo medzi mozaikové podujatia s viacerými čiastkovými aktivitami. Bolo špecifické tým, že sa zameralo na tému z obsahového štandardu slovenského jazyka a literatúry v rámci 5. ročníka základných škôl.

V základnej charakteristike podujatia by sme teda mohli zmieniť, že malo výrazne informačný charakter, zamerané bolo skôr na vecné informácie (nie beletristické texty), aj keď sa s beletristickým textom nevyhlo úplne a jeho hlavným zámerom nebolo ani čítanie, popularizácia nejakej konkrétnej knihy, ba ani rozbor nejakej chúlostivej či pútavej témy. Dalo by sa povedať, že aktivita svojším spôsobom popularizovala „školskú tému“.

Význam aktivít tohto druhu je pre mladého človeka i vzdelávací systém nesmierny, nakoľko zvýrazňuje ľudskú potrebu poznávania a vzdelávania – účastníci podujatia mali možnosť:

- a) aj inde ako v škole (a to v knižnici) zažiť atmosféru a pocit, že vzdelávať sa a poznávať človek má a musí,
- b) zažiť, že aj iní ľudia (nielen učitelia) demonštrujú potrebu poznávania a vzdelávania a dávajú svojim správaním najavo, že je to dôležité.

Lektori recipientom zároveň dokumentovali, že poznávať a vzdelávať sa môže byť zábavné, učiteľom by na druhej strane mohlo lichotiť, že danú tému si jeho žiaci (príslušníci zábavy chlivej generácie) iným a atraktívnym spôsobom zopakujú.

Význam takejto aktivity je zrejmý i pre samotnú knižnicu – aká iná inštitúcia je tak nesmierne a tuho (až existenčne)

spojená so vzdelávaním? Aktivita má potenciál budovať povedomie o zomknutosti knižníc a poznávania, resp. vzdelávania sa.

Asi najdôležitejším momentom však je, že ak hovoríme o využití metódy popularizácie, tak musíme zdôrazniť jej neoceniteľný význam – jej efekt spočíva hlavne 1) v zámernom rozširovaní horizontov odborného (a čiastočne i vedeckého) myslenia detských recipientov veľmi vhodným a nenásilným spôsobom, 2) v prenose a upevňovaní aj takých poznatkov, na ktoré príjemca nie je dostatočne pripravený a (alebo) bez ktorých nie je možné ďalšie vzdelávanie. Pripomeňme si, že hlavne pre extrovertné a zmyslovo orientované deti je tradičný spôsob vzdelávania prostredníctvom textov, počúvania výkladu a tichého štúdia náročný a knižnica môže učivo a „školské témy“ približovať iným spôsobom.

V úvode podujatia lektori aktualizovali tému rozprávky a podnecovali recipientov k tomu, aby si spomenuli na klasické rozprávky i na nové „rozprávky“ s modernými hrdinami. Nasledovali ukážky jednej rozprávky, ale v dvoch odlišných, časovo vzdialených literárnych úpravách, za ktorými nasledovala diskusia o ich odlišnostiach – diskusia viedla logicky ku komentovanému výkladu o archaizmach.

Adekvátne zvolenou metódou bola skupinová súťaž – kvíz, v ktorom lektori prezentovali a súťažiaci (recipienti) hádali význam archaizmov. Súťaž zožala veľký úspech a demonštrovala efektivitu vonkajšej motivácie, ktorá využíva prestíž, úspech a úspešnosť, odmenu a uznanie v kolektíve ako hlavné hybné činitele činností a aktivít (vrátane tých čitateľských). Dokumentovala tiež, že detské auditórium je zvyknuté na podobné aktivity a televízneho vysielania a súťaž naozaj v mnohom pripomínala atmosféru televíznych súťaží a kvízov. Zároveň veľmi presvedčivo preukázala, že podobné metódy sú veľmi vhodné do knižničného prostredia a na priblíženie, opakovanie či iné (netradičné) spracovanie učiva.

Aktivita príjemným spôsobom rozšírila spektrum možných aktivít knižníc a dokladovala, že knižnica môže (a mala by) byť nesmierne užitočným pomocníkom, facilitátorom a partnerom školy, učiteľov, vzdelávania, rodičov a v konečnom dôsledku hlavne detských recipientov.

Namiesto záveru

Seminár Motivačné aktivity priniesol opäť výrazne motivujúcu zmes rozličných aktivít. Na repertoári boli takmer všetky základné druhy podujatí (aktivít), ktoré sa môžu v knižnici vyskytovať: podujatia zamerané na čítanie beletristického textu i orientované na nejaké témy, ktoré čítanie textov (texty samotné) len čiastkovo využívali, podujatia zamerané na vecné texty a faktografické informácie, podujatia cielene orientované na poznávanie a vzdelávanie detských čitateľov, ale i na zážitok, podujatia vážne i veselé podujatia pre takých aj onakých recipientov. Prezentovali sa metódy, ktoré pracovali s kogníciou, motiváciou, rozumovými schopnosťami, vizuálnymi či kreatívnymi schopnosťami detí. Striedali sa nám pred očami malí i väčší detskí čitatelia, a pritom nikdy nebola nuda.

Použité zdroje:

- EDMUNDS, K. M. – BAUSERMAN K. L., 2006. What teachers can learn about reading motivation through conversations with children. *The Reading Teacher* [online]. 2006, roč. 59, č. 5, s. 11 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na internete: <http://olms.cte.jhu.edu/olms/data/resource/4740/RT-59-5-Motivation%20Edmunds.pdf>
- GUTHRIE, John T. 2000. Contexts for Engagement and Motivation in Reading. Cit. podľa: *Reading Online* [online]. 2000 [cit. 2014-02-02]. Dostupné na internete: <http://www.readingonline.org/articles/handbook/guthrie/>.
- HRDINÁKOVÁ, Ludmila. 2014. Čítanie, detský čitateľ a mediálna doba. In: *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl* [online]. Slovenská pedagogická knižnica v Bratislave, 2014 [cit. 2014-02-02]. ISBN 978 – 80- 970092-7-4. Dostupné z: http://www.spgk.sk/swift_data/source/2014/ZBORNIK%202014.pdf
- LIBA, Peter. Popularizačný aspekt
- RUTOVÁ, Nina, 2008. Proč právě metody Kritického myšlení a fáze E-U-R? In: *Respekt neboli* [online]. 25. 4. 2008 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/proc-prave-metody-kritickeho-mysleni-afaze-e-u-r>
- SCHIEFELE, U. et al., 2012. Dimensions of Reading Motivation and Their Relation to Reading Behavior and Competence. In: *Reading Research Quarterly* [online]. Volume 47,

Issue 4, (October/November/December 2012), pages 427–463
[cit. 2012-04-15]. Dostupné na internete:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/RRQ.030/full>

- STEEL, J. et al., 1997. Co je kritické myšlení : vymezení pojmu E – U – R. Praha: Kritické myšlení, 1997.

- TOPOLINSKI, S. – REBER, R., 2010. Gaining Insight Into the “Aha” Experience. In: Current Directions in Psychological Science [online]. Roč. 19 (2010), č. 6, s. 402-405 [cit. 2012-04-15]. Dostupné na internete:
<http://cdp.sagepub.com/content/19/6/402.full.pdf+html>.

**Projekt podporili:
Ministerstvo kultúry SR,
Slovenská asociácia knižníc, Bratislava
v rámci programu „Partnerstvo, alebo spojme svoje sily“,
Goetheho inštitút, Bratislava
Mesto Košice**

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Slovenská
asociácia
knižníc

GOETHE-INSTITUT

KOŠICE

Názov: Motivačné aktivity s detským čitateľom
Podnázov: Zborník príspevkov zo seminára konaného
v dňoch 12. – 13. novembra 2015
Zostavila: PhDr. Kamila Prextová
Preklad: doc. PhDr. Ľudovít Petraško, PhD.,
PhDr. Valéria Juríčková, PhD.
Foto: Mgr. Veronika Eliášová,
Ing. Viera Ristvejová
Zodp. redaktorka: Mgr. et Mgr. Iveta Hurná
Vydavateľ: Knižnica pre mládež mesta Košice
Rok vydania: 2015
Počet strán: 55
Náklad: 800 ks

ISBN 978-80-89161-40-9
EAN 9788089161409

Neprešlo jazykovou úpravou.